БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 93 (1613) | 8 май, 1960 йил, якшанба | Баҳоси 20 тийин.

Кеча Москвада бешинчи чақириқ СССР Олий Советининг бешинчи сессияси ўз ишини тамомлади.

Сессия ишчи ва хизматчилардан олинадиган солиқларни бекор қилиш ҳамда 1960 йилда ҳамма ишчи ва хизматчиларни қисқартирилган иш кунига ўтказишни тугаллаш соҳасидаги тадбирлар тўғрисидаги масалалар юзасидан тегишли Қонун қабул қилди.

СССР Олий Совети Президиумининг раиси Леонид Ильич БРЕЖНЕВ.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

СССР Олий Советининг 1960 йил 7 майдаги мажлисида ўрток Н. С. ХРУШЧЕВнинг якунловчи сўзи

Депутат ўртоқлар!

Сессияда сўзга чиққанларнинг ҳаммаси докладларда айтилган фикрларга тўла равишда қўшилганликларини билдирдилар ҳамда ишчи ва хизматчилардан солиқлар олишни бекор қилиш ва совет халқининг фаровонлигини оширишга қаратилган бошқа тадбирлар тўғрисида ҳамда барча ишчи ва хизматчиларни қисқартирилган иш кунига кўчиришни 1960 йилда тугаллаш тўғрисида Совет ҳукуматининг таклифларини якдиллик билан қувватладилар. Депутатлар ўз нутқларида Совет ҳукуматининг ички ва ташқи сиёсатини якдиллик билан маъқулладилар.

Депутатлар халқимизнинг сиёсий активлиги ва ижодий ғайрати ғоят юксалиб бораётганлиги тўғрисида, Совет мамлакати ишчилари, колхозчилари, интеллигенциясининг меҳнатдаги шонли ишлари тўғрисида ўз нутқларида гапириб ўтдилар.

Биз етти йилликни яхши бошладик, ўртоқлар. Ишлаб чиқариш планлари тўла ва оширилиб бажарилмоқда, халқ хўжалигидаги жамғармалар кўпайиб бормоқда, меҳнат унумдорлиги ошмоқда. Халқнинг улуғ иродаси, унинг фидокорона меҳнати, миллионларнинг социалистик мусобақаси — етти йиллик планни тўла ва ошириб муваффақиятли бажаришнинг, экономикани янада юксалтиришнинг, фан ва маданиятни ривожлантиришнинг, совет кишиларининг фаровонлигини оширишнинг ишончли гаровидир.

Биз ютуқлар тўғрисида гапирар эканмиз, фаолиятимизнинг ҳамма томонларига ҳамиша танқид кўзи билан қарашимиз, эришилган муваффақиятлар билан хотиржам бўлиб қолмаслигимиз, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини кенг равишда ривожлантирмоқ учун ўзимизда бўлган катта резервлар ва имкониятлардан тўла равишда фойдаланиш тўғрисида муттасил ғамхўрлик қилишимиз лозим.

Етти йиллик план топшириқларини муваффақиятли бажармоқ учун катта аҳамиятга эга бўлган бир масала тўғрисида якунловчи сўзимда тўхталиб ўтишга ижозат бергайсиз.

Ўзларингиз биласизки, ўртоқлар, етти йиллик планга мувофиқ, корхоналарни қуриш ва реконструкция қилишга, уй-жой ва маданий-маиший қурилишга жуда катта ҳажмда капитал маблағлар сарфлаш мўлжалланган. Сизларга шуни эслатиб ўтмоқчиманки, етти йил ичида шу мақсадларга бутун совет ҳокимияти йиллари давомида сарфланган маблағга қарийб тенг келадиган миқдорда маблағ сарфланади.

Агар қурилиш эски методлар билан олиб бориладиган бўлса, мўлжалланган планларнинг бажарилиши тўғрисида хаёл қилиш ҳам мумкин эмас. Шу сабабли партия ва ҳукумат қурилишни индустрлаштириш йўлини тутди. Қурилишнинг моддий-техника базасини яратиш соҳасида кейинги йилларда кўп ишлар қилдик. Бу эса мамлакатдаги қурилиш-монтаж ишларининг ҳажмини 1950 йилдаги 58 миллиард сўмдан 1959 йилда 172 миллиард сўмга етказишга, ёки қарийб уч баравар кўпайтиришга имкон берди. Йиғма темир бетон қурилишда жуда кўп ишлатиладиган бўлиб қолди. Йиғма темир бетон ишлаб чиқариш кейинги уч йил ичида 2 миллион 200 минг кубометрдан 25 миллион кубометрга етказилди, ёки 11 баравар кўпайди.

Бироқ қурилишнинг ишлаб чиқариш базасини ривожлантиришда эришилган даража ўсиб кетган эҳтиёжлардан ҳали орқада қолмоқда. СССР Министрлар Совети Қурилиш ишлари давлат комитети раиси ўртоқ В. А. Кучеренконинг хати яқинда ҳукумат қўлига келиб тегди. Бу хатда у қурилиш материаллари саноатини ривожлантириш тўғрисида берилган топшириқ бир қанча республикаларда қониқарсиз бажарилаётганлигини хабар қилади. Бу йилги планга кўра, 45 миллион тонна цемент чиқариш кўзда тутилган. Лекин қурилиш жуда кенг миқёсда олиб борилаётганлиги сабабли ҳатто шу миқдордаги цемент ҳам бизни қаноатлантира олмайди.

Шунга қарамай, цемент ишлаб чиқарадиган янги қувватларни ишга тушириш топшириғи қониқарсиз бажарилмоқда. Цемент ишлаб чиқарадиган қувватлар кейинги уч йил ичида планда кўрсатилганига қараганда 9,5 миллион тонна кам миқдорда ишга туширилди. Қурилаётган цемент заводларининг кўплари ускуналар билан таъминланмаётир. Шу сабабли 1959 йилда ишга тушириладиган заводларнинг олтитасида йилига қарийб 2 миллион тонна цемент ишлаб чиқарадиган қувват ишга туширилмай қолди. 1959 йилда қурилиш-монтаж ишлари плани цемент заводлари бўйича фақат 88 процент ва шу йилнинг биринчи кварталида 84 процент бажарилди.

Бизнинг бинокорларимиз ва конструкторларимиз қурилишни янада индустрлаштиришнинг ва йирик панеллардан уй қуришни ривожлантиришнинг прогрессив методларини ишлаб чиқдилар. Партия Марказий Комитети ва Ҳукумат ҳаммаси бўлиб 6 миллион 600 минг квадрат метр уй-жой саҳнига эга бўлган йирик панель уйлар чиқарадиган корхоналарни 1960 йилнинг охиригача вужудга келтириш тўғрисида қарор қабул қилди. Москва, Ленинград, Череповец, Первоуральск ва бошқа бир қанча шаҳарларнинг партия, совет ва хўжалик органлари шу корхоналарни қуришга яхши киришдилар. Айни вақтда кўп районларда йирик панель уйлар чиқарадиган заводлар қуриш ишлари ёмон бормоқда. Ўтган йил топшириқда кўзда тутилган бир миллион 300 минг квадрат метр ўрнига фақат 470 минг квадрат метр йирик панель чиқарадиган қувватлар ишга туширилди.

Норуда материаллар қазиб чиқарадиган ва қайта ишлайдиган механизациялаштирилган йирик корхоналар вужудга келтиришга кўп жойларда етарлик эътибор берилмаётир. Санитария-техника ускуналари, мебель ва бошқа материаллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш топшириқлари бир қанча областлар ва республикаларда яхши бажарилмаётир.

Бундай камчиликлар содир бўлаётганлигининг сабаби нима? Бунинг сабаби шуки, иттифоқчи республикаларнинг Министрлар Советлари ва Халқ хўжалиги кенгашлари бу масалаларга эътиборни сусайтириб юбордилар.

Агар биз зарур чораларни кўрмасак, у ҳолда қурилишнинг ишлаб чиқариш базаси капитал қурилиш ва халқ хўжалигида янги ишлаб чиқариш қувватлари вужудга келтириш соҳасида етти йиллик топшириқларини бажаришни таъминлай олмайдиган бўлиб қолиши мумкин.

Иттифоқчи республикаларнинг ҳукуматларига, Халқ хўжалиги кенгашларига, партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларига Слий Совет минбаридан туриб мурожаат қилиб, шуни айтишни лозим деб ҳисоблайманки, улар бинокорлик материаллари ва қурилиш индустрияси корхоналари қурилишига эътиборни кучайтиришлари керак.

Катта қурилиш индустриясини вужудга келтирмай ва бинокорлик материаллари саноатини ривожлантирмай туриб, етти йиллик планда мўлжалланган қурилиш ишлари программасини муваффақиятли бажариш мумкин эмас, уқтириб айтаманки, асло мумкин эмас, бу ҳамма учун тушунарли деб ўйлайман. Агар цемент заводлари ва қурилиш индустриясининг бошқа заводлари қуриб битказилмаса, агар бизда етарлик миқдорда бинокорлик материаллари бўлмаса, капитал ишлар планининг бажарилишини таъминлаш мумкинми, ахир?

Капитал маблағларни ўзлаштирмоқ учун нималар қилиш керак? Бунинг учун янги заводлар, электростанциялар, темир йўллар қуриш, эски корхоналарни реконструкция қилиш керак; бунинг учун уй-жой бинолари, мактаблар ва бошқа маданий-маиший муассасалар қуриш керак.

Агар бизда цемент ва бошқа бинокорлик материаллари етарли миқдорда бўлмаса, индустриал қурилиш учун механизмлар етарлик бўлмаса, шуларнинг ҳаммасини муваффақиятли равишда қуриш мумкинми, ахир. Қурилишнинг кенг миқёсдаги моддий-техника базасини вужудга келтирганимиз тақдирдагина партиямизнинг XXI съезди қўйган вазифаларни муваффақиятли бажаришимиз мумкин.

Депутат ўртоқлар! Америка авиациясы томонидан Совет Иттифоқига нисбатан қилинган агрессив ҳаракат депутатларнинг ва бутун совет халқининг ҳақли ғазабини қўзғатди. Сессия ва Совет ҳукумати номига жуда кўп хатлар ва мурожаатлар келмоқда. Шу муносабат билан бу масалага яна бир марта тўхталиб ўтишга ва баъзи бир янги маълумотларни айтиб беришга ижозат бергайсиз.

Олий Советга қилган докладимда бу фактларни айтиб ўтганимдан кейин АҚШ давлат департаменти матбуот учун чиқарган расмий баёнотида, бунда гап Американинг «Локхид У—2» типидаги самолёти Совет давлат чегарасини бузганлиги тўғрисида бораётир, деб даъво қилади. Бу самолет Туркия-Совет чегараси районида атмосферанинг юқори қатламларида об-ҳавони текшириб юрган самолет эмиш. Бу самолет учувчига кислород берадиган аппарат бузилиб қолганлиги учун ўз йўлидан адашган эмиш. Давлат департаментининг айтишига қараганда, учувчи ҳушидан кетиб қолганлиги натижасида автопилот бошқараётган самолёт СССР территориясига ўтиб кетган эмиш. Давлат департаментининг айтишига қараганда, учувчи Туркиядаги Адан аэродромидан учган экан, у ўзига кислород берадиган асбобнинг бузилиб қолганлиги тўғрисида шу аэродромга хабар қилишга аранг улгурган эмиш. Бу аэродром эса ҳарбий аэродром бўлмасдан, балки аэронавтика ва космик фазони тадқиқ қилиш миллий бошқармасига қарашли аэродром эмиш.

Орадан кўп ўтмай, Аэронавтика ва космик фазони тадқиқ қилиш миллий бошқармасининг баёноти эълон қилинди. Давлат департаментининг бу даъвосини тасдиқлаш мақсадида эълон қилинган шу баёнотда бундай дейилади:

«Аэронавтика ва космик фазони тадқиқ қилиш миллий бошқармасининг илмий-тадқиқот мақсадлари учун мўлжалланган ва жуда баландликлардаги атмосфера шароитини ва шамолларнинг эсишини ўрганиш учун 1956 йилдан бери ишлатилиб келаётган «У—2» типидаги самолётлардан биридаги учувчи кислород ололмай қийналиб қолганлигини ва Туркия районидаги Ван кўли устида учиб бораётганлигини хабар қилганидан кейин 1 май (маҳаллий вақт билан) эрталаб соат 9 дан бошлаб шу самолёт бедарак йўқолди.

Ўртоқлар, мен сизларга бир сирни айтиб беришим керак. Мен доклад қилган вақтимда учувчи тирик ва соғ саломат эканлигини, самолетнинг қисмлари эса бизнинг қўлимизда эканлигини атайин айтмаган эдим. **(Кулги. Давомли қарсаклар).** Биз атайин шундай қилган эдик чунки биз ҳамма нарсани бирданига айтиб берганимизда, американиклар бошқа уйдурмани тўқиб чиқарган бўлир эдилар. **(Залда кулги. Қарсаклар).**

Энди кўрдингизми улар Ван кўли, илмий тадқиқотлар ва бошқа шулар каби бир талай бемани гапларни айтиб юбордилар. Улар учувчи тириклигини билганларидан кейин энди улар яна нималарнидир ўйлаб топсалар керак. Улар ўйлаб топадилар ҳам... **(Залда кулги. Қарсаклар).**

Сўнгра баёнотда бундай дейилади:

Самолёт Туркиядаги Инсирлик авиация базасидан учган эди.

Учиш планида биринчи контроль пунктининг ориентерлари шимолий кенгликнинг 37 градус 25 минутидаги ва шарқий узунликнинг 41 градус 23 минутидаги доирага етиб, Ван кўлининг радио маягига томон, сўнгра Тарабзун, Анталия радио маягига томон бурилиб Аданга қайтиб келиш кўрсатилган эди. Улар мана шунақа «аниқ» маълумотларни хабар қилдилар. Ҳақиқатда иш қандай бўлганлигини кейинроқ айтиб бераман. Бу учиш 3 соат 45 минут давом этиши лозим эди ва шу вақт ичида самолёт 1400 денгиз милясига тенг келадиган масофани босиб ўтиши керак эди. Самолёт маҳаллий вақт билан эрталаб соат 8 да кўтарилган эди.

Самолёт парвоз қилганидан кейин орадан тахминан бир соат ўтгач **учувчи кислород асбоби бузилиб қолганлигини хабар қилди.** У авария бўлиб қолганида ишлатиладиган радио тўлқиндан фойдаланиб, Пелинг олмоқ ва сўнгра Аданга қайтиб келмоқ учун Ван кўли радио маягига томон самолётни учириб бораётганлигини хабар қилди.

Юқорида кўрсатиб ўтилганидек,— дейилади сўнгра баёнотда учиш планига мувофиқ, у Ван кўлининг радио маяги олдида чапга бурилиши лозим эди. Учувчининг кейинги хабарига қараганда, у мазкур радио маякнинг сигналларини қабул қилишга уриниб кўрган. У шарқи-шимолий йўл билан борган бўлиши мумкин, деб фараз қилинади, лекин кейин у билан алоқа узилиб қолди.

Кейинги хабар олиниши биланоқ дарров қидириш бошланди. Ван кўли районидаги жой тоғлиқ ва машаққатли жойдир, Ван кўли районида тоғлик ерлар борлиги тўғрисидаги хабар тўғри хабардир. Самолёт ҳалокатга учраганлигини кўрсатувчи ҳеч қандай белгилар топилмади». Бу гап ҳам рост, чунки бу самолет ҳалокати у ерда содир бўлиши мумкин эмас.

Сўнгра баёнотда самолёт қандай асбоблар билан ускуналанганлиги, қандай «тинч» мақсадларни кўзлаб учирилганлиги батафсил гапирилади. Шу баёнотдан яна бир парчани ўқиб эшиттиришга ижозат бергайсиз:

«У—2» самолётида ўрнатилган асбоблар ҳавонинг турбуленлиги, конвектив булутлар, шамолларнинг эсиши, шамол оқимлари тўғрисида ва довуллар сингари кенг тарқалган метериология ҳодисалари тўғрисида анча аниқ маълумотлар олишга имкон беради» Давлат департаментидагилар «довулни ҳақиқатан бошлаб юбордилар! Миллий бошқарма бу самолётдан космик нурлар ва атмосферадаги баъзи элементларнинг тўпланиши, шу жумладан озон ва сув буғларининг тўпланиши тўғрисида маълумотлар олмоқ учун ҳам фойдаланади». **(Залда жонланиш).**

Американинг мансабдор шахслари ўз мамлакатидаги ва бутун дунёдаги жамоатчиликни лақиллатмоқ учун мана шундай расмий хабарларни тарқатди.

Шуни айтишим керакки, депутат ўртоқлар, бу хабарлар одамларни лақиллатиш учун тўқиб чиқарилган бошдан-оёқ уйдирмадир. Бу уйдирмани ўйлаб чиқарганлар, агар самолёт уриб туширилган бўлса, унинг учувчиси ҳам ҳалок бўлган бўлса керак, деб ўйлаганлар. Улар бу тақдирда ҳақиқат аҳволни айтиб берадиган ҳеч ким қолмайди, бу самолёт қандай самолётлигини ва қандай асбоблар билан жиҳозланганлигини текшириб бўлмайди, деб ўйлаганлар.

Аввало, шуни айтиб ўтмоқчиманки, Американинг уриб туширилган самолётидаги учувчи тирик ва соғсаломат. У ҳозир Москвада турибди. Ўша самолётнинг қолдиқлари ҳам текшириш вақтида топилган тегишли аппаратлари билан бу ерга олиб келинди.

Шу учувчининг номи Фрэнсис Гарри Пауэрс. Ёши 30 да. Унинг айтишига кўра, у Америка Қўшма Штатлари Ҳарбий-ҳаво кучларининг старший лейтенанти бўлиб 1956 йилга қадар, яъни Марказий разведка бошқармаси хизматига ўтганига қадар ҳарбий-ҳаво кучларида хизмат қилган. Фрэнсис Пауэрс бошқа маълумотлар қаторида яна шуни ҳам айтдики, у Америка ҳарбий-ҳаво кучларида хизмат қилиб юрган вақтида ойига 700 доллар олиб турган, разведкага ўтиб ишлаб, махфий маълумотларни тўплашга доир жосуслик топшириқларини бажара бошлаганидан кейин ойига 2500 доллар оладиган бўлиб қолган. Капитал кишиларнинг ҳаётини мана шундай сотиб олади. **(Залда шовшув).** Шу учувчи айтдики, унинг ҳеч қандай боши айланмаган, кислород асбоби ҳам ҳеч бир бузилмаган. У, ўз бошлиғининг кўрсатмаларини аниқ бажариб, ўзига белгиланган маршрутга мувофиқ учиб борган, Совет Иттифоқининг ҳарбий ва саноат объектлари тўғрисидаги жосуслик маълумотларини тўпламоқ учун аппаратларни олдиндан кўрсатиб қўйилган объектлар устида ишлатиб ва тўхтатиб турган, мамлакатимиз **ичкарисига** босқинчилик билан учиб кириб, уриб туширилган пайтга қадар учишни давом эттирган.

Уриб туширилган самолётни ва унинг аппаратларини текшириш, шунингдек учувчини сўроқ қилиш натижасида олинган материалларни сизларга айтиб бермоқчиман. Терғов ҳали давом этмоқда, лекин аҳволнинг манзараси энди етарлик даражада равшан бўлиб қолди.

Биринчидан, самолёт ҳақида. Бу самолёт ҳақиқатан ҳам камроқ тезлик билан учадиган «Локхид У-2» типидаги баланд учар самолётдир. Улар бу самолётнинг баланд учарлигига ишонган эдилар ва бу самолётга қирувчи самолётнинг биронтаси етолмайди, унга зенит артиллерия ўқи ҳам бориб етолмайди деб ўйлаган эдилар. Шу сабабли бу самолёт Совет Иттифоқи территорияси устида бемалол учиб юриши мумкин деб ўйлаган эдилар. Дарҳақиқат самолёт жуда баландликда учди ва 20 минг метр баландликда учиб бораётган бу самолётга ракета қувиб етди. **(Гулдурос қарсаклар).** Агар бундан баланд учганда ҳам уриб туширамиз! **(Давомли қарсаклар),** Бу самолет Американинг расмий вакиллари ишонтирмоқчи бўлганидек «атмосферанинг юқори қатламларидаги об-ҳавони тадқиқ қилиш» учун, «ҳавони намунасини олиш учун» жиҳозланган самолёт эмас. Йўқ. Бу самолёт жосуслик маълумотларини тўпламоқ учун, шу жумладан жойларнинг суратини фотоаппарат билан олмоқ учун жиҳозланган чинакам ҳарбий разведкачи самолётдир.

Уриб туширилган самолётни текшириб кўрган обрўли экспертлар комиссияси кўздан кечирилган ҳужжатлар ва материаллар асосида шуни аниқладики, Американинг бу самолёти махсус равишда тайёрланган осмон разведкачиси экан. Бу самолётнинг вазифаси мамлакатимизнинг ҳарбий ва саноат объектларини фотоаппарат билан суратга олиб разведка қилиш мақсадида Помир районидан Кола ярим оролига қадар Совет Иттифоқининг бутун территориясини кесиб ўтишдан иборат бўлган. Самолётда аэрофотоаппаратлардан ташқари, айни вақтда радиолокация шохобчаларини топиш, ишлаб турган радиостанцияларнинг жойини ва частоталарини ҳамда бошқа махсус радиотехника воситаларининг жойи ва частоталарини аниқлаш учун бошқа хил разведка аппаратлари ҳам бўлган.

Шу самолётнинг аппаратларигина эмас, шу билан бирга олган сурати аниқланган фотоплёнка, территориямизнинг бир қанча районларининг суратлари ҳам бизнинг қўлимизга тушди. Мана, шу суратларнинг бир қисми, (Н. С. Хрушчев суратларни кўрсатади).

Шу аэродромларнинг мана бу суратини кўринг. Мана иккита оқ чизиқ. Бу қатор чизилиб турган бизнинг қирувчи самолётларимиз. Мана бу ҳам аэродром ва унда ҳам самолётлар турибди. Бу пленкаларнинг ҳаммасини ўзимиз проявит қилганмиз. **(Шодиёна жонланиш).**

Суратларни ўртоқ Лобановга топшираман — ўзи синчиклаб кўрсин. **(Залда жонланиш).**

Мана бу суратларда бензин складлари кўриниб турибди. Шуни айтиш керакки, фотоаппарат чакки эмас экан. Жуда аниқ суратга олибди. **(Залда жонланиш).**

Шуни айтишим лозимки, бизнинг фотоаппаратларимиз яхшироқ, бундан ҳам тиниқроқ қилиб суратга олади, бинобарин биз бу жиҳатдан унчалик наф кўрганимиз йўқ. **(Залда кулги).**

Мана бу суратларда саноат корхоналари кўриниб турибди.

Раислик қилувчи ўртоқ марҳамат қилиб бу суратларни ҳам олинг.

Ер устидаги бир қанча радиолокация станцияларимизнинг сигналлари ёзиб олинган магнитофон плёнкаси ҳам бор. Мана шуларнинг ҳаммаси Свердловск районида уриб туширилган Америка самолёти жосуслик ишларини олиб борганлигини кўрсатувчи шак-шубҳасиз ашёйи далиллардир. **(Залда шовқун-сурон).**

Американинг разведкачи самолёти «синаш учун олган ҳавонинг намунаси» мана шулардан иборат бўлган, буларни Туркиядаги Ван кўли тепасидан олган эмас, балки бутунлай бошқа жойлардан олган.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

ШОНЛИ 15 ЙИЛ

Эртага Ғалаба куни. Бундан 15 йил муқаддам — 1945 йил 9 майда жаҳон халқларининг бошига оғир кулфатлар келтирган, она-Ватанимизга хиёнаткорона ҳужум қилган гитлерчилар Германияси қаҳрамон Қуролли Кучларимиз томонидан батамом тор-мор келтирилди. Душман таслим бўлиб, унинг рейхстаги устида Совет Иттифоқининг ғалаба байроғи — тинчликнинг ҳаётбахш улуғ байроғи ҳилпиради.

Ғалаба куни совет халқининг, Қуролли Кучларимизнинг, шунингдек прогрессив инсониятнинг традицион улуғ айёмига — қудратли тинчлик байрамига айланиб қолди. Бугун мамлакатимиз меҳнаткашлари, чет эллардаги миллион-миллион дўстларимиз шавкатли Қуролли Кучларимизни шонли байрам билан табриклайдилар ва жаҳонда барқарор тинчликни сергаклик билан қўриқлаш йўлида уларга янги муваффақиятлар тилайдилар.

Ғалаба куни бу йил мамлакатимизда халқимизнинг тинч ижодий меҳнати мислсиз барқ уриб яшнаётган, халқ хўжалигининг ҳамма соҳаларида ажойиб ғалабалар қўлга киритилаётган бир вазиятда ўтмоқда. Совет Иттифоқи халқлари КПСС XXI съезди белгилаб берган коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини амалга ошираборие, жуда катта муваффақиятларга эришмоқда. Социалистик саноат, қишлоқ хўжалигимиз гуркираб ривожланмоқда, фан ва маданиятимизнинг ютуқлари бениҳоядир.

Партия ва ҳукуматимиз халқимиз қўлга киритган ғалабаларни мустаҳкамлаш, жаҳонда барқарор тинчликни ўрнатиш, халқлар ҳаётига хавф келтирувчи урушларнинг олдини олиш учун изчиллик билан қатъий кураш олиб бормоқда. Совет ҳукумати бошлиғи ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчевнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеяси мажлисида ёппасига ва батамом қуролсизланиш юзасидан киритган таклифлари, Америка Қўшма Штатларига, Шарқи-Жанубий Осиё мамлакатларига ва Францияга қилган визитлари халқлар ўртасидаги ҳамжиҳатликни яхшилашга ёрдам берди, Совет Иттифоқининг совуқ муносабат урушларини йўқотиш учун ва мустаҳкам тинчликни ўрнатиш учун астойдил курашиб келаётганлигини бутун дунёга яна бир бор яққол намойиш қилди.

1945 йил 9 май — Совет Иттифоқининг халқлар хавфсизлиги ва озодлиги йўлидаги мардонавор курашини, совет кишиларининг, Қуролли Кучларимизнинг юксак ватанпарварлик хислатларини, чексиз куч-қудратга эга эканликларини абадий кўрсатиб турувчи улуғ кундир. Бундан 15 йил муқаддам қўлга киритилган ғалабамиз туфайли Европадаги бир қанча мамлакатлар гитлерчи босқинчилар асоратидан халос бўлдилар.

Гитлерчи босқинчилар тиш-тирноғигача қуролланиб, буюк мамлакатимизга хиёнаткорона ҳамла қилиб, жаҳонга ҳоким бўлишни ўйлаган эдилар. Халқимиз келгинди ёвга қарши муқаддас улуғ Ватан урушига кўтарилди. Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг доимий раҳбарлиги ва ғамхўрлигини сезиб турган Қуролли Кучларимиз Москва, Сталинград, Ленинград, Курск, Бобруйск, Таллин, Киев остоналарида, Днепр, Висла, Неман, Одер соҳилларида, шунингдек душманнинг ўз уяси Берлинда гитлерчи босқинчиларга қақшатғич зарбалар бериб, уларнинг мақталган қўшинларини ва ҳарбий техникасини ер билан яксон этдилар. Бунинг натижасида ғарбда фашистлар Германияси ва шарқда милитаристик Япония тор-мор келтирилиб, иккинчи жаҳон уруши Совет Иттифоқининг улуғ ғалабаси билан якунланди.

Совет Иттифоқининг улуғ ғалабаси туфайли Шарқий-жанубий Европадаги бир қанча мамлакатларнинг халқлари шалоғи чиққан эски капиталистик тузумни ағдариб ташлаб, янги социалистик ҳаёт йўлига ўтиб олдилар. Шунингдек Шарқда улкан хитой халқи ўз эркини ўз қўлига олди ва бошқа бир қанча мамлакатлар эркин тараққиёт йўлига тушиб олди. Жаҳонда қудратли лагерь— тинчлик, демократия ва социализм лагери вужудга келди.

Бизнинг Ватанимиз тинчлик Ватанидир. Қуролли Кучларимиз тинчликнинг қудратли посбонларидир. Шунинг учун ҳам прогрессив инсоният, жаҳондаги миллион-миллион оддий кишилар бизнинг Қуролли Кучларимизга зўр ҳурмат билан қарайдилар ва уларни халоскорларимиз, деб атайдилар.

Совет ҳукумати ленинча тинчликсевар ташқи сиёсатини изчиллик билан давом эттириб келаётган бир пайтда, бир қанча капиталистик мамлакатларда тинч тараққиётни истамаётган, халқлар ўртасидаги ҳамжиҳатликнинг яхшиланишига ва кескинликнинг юмшатилишига қаршилик кўрсатаётган таъсирли кучлар бош кўтармоқда. Улар дунёни «совуқ уруш» гирдобига тортмоқчи бўладилар. Буни эса унутиш мумкин эмас. Ўртоқ Н. С. Хрушчев кеча ўз ишини тамомлаган СССР Олий Совети сессиясида қилган докладида Ватанимизнинг куч-қудрати битмас-туганмас эканлигини, Совет ҳукумати ленинча тинчлик сиёсатини қатъият билан ўтказиб келаётганлигини ёрқин ифодалаб, шу билан бирга халқимизнинг бахтига, қўлга киритган муваффақиятларига халақит беришга уринувчилар топилиб қолса, уларга шафқат бўлиши мумкин эмаслигини очиқ-равшан таъкидлаб ўтди.

Партия ва ҳукуматимиз халқаро тинчлик ишига катта ҳисса қўшиб, конкрет тадбирларни амалга ошириб келмоқда. СССР Қуролли Кучларининг яна анча миқдорда камайтирилганлиги, ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун курашаётганлиги бу амалий тадбирларнинг конкрет мисолидир.

Халқимизнинг буюк ҳурмати ва муҳаббатига сазовор бўлган, Коммунистик партия теварагига маҳкам жипслашган, Ватанга, Совет ҳукуматига чексиз содиқ бўлган Қуролли Кучларимиз ҳозирги вақтда ҳар қачонгидан ҳам кучлидир. Ҳар қандай агрессор Ватанимиз чегараларига кўз олайтирадиган бўлса, халқимизнинг тинч ижодий меҳнатига таҳдид қиладиган бўлса қаҳрамон Қуролли Кучларимизнинг қақшатғич зарбаларига дучор бўлади.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ сўзининг давоми

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА).

Совет территориясига бандитларча қилинган босқин муваффақиятсиз бўлиб чиққанлиги бутун дунёга маълум бўлиб қолгач **(гулдирос қарсаклар)**. АҚШ давлат департаментидагилар ва Пентагондагилар кутилмаган тарзда гангиб қолганликлари натижасидагина улар кислород асбоби бузилиб қолганлиги учун учувчининг боши айланиб қолди, деган гапни ўйлаб чиқарган бўлсалар керак. Босқинчилик мақсадида қилинган бу учишга дахилдор бўлган шахслар ҳам бу самолёт метерология мақсадида учирилган самолёт эди, кислород асбоби ишламай қолиб, учувчи хушидан кетиб қолганидан кейин самолёт бамисоли жиловсиз қолган от каби учувчини, унинг ихтиёридан ташқари, Совет территориясига учириб кетган, деган ақлга сиғмайдиган даъводан бошқа ҳеч бир нарсани ўйлаб чиқара олмаганлар, содда муғомбирни қаранг-а! **(Залда жонланиш).**

Бу самолёт Адан шаҳрининг шарқидаги Америка — Туркия ҳарбий-ҳаво базаси Инжирликдан учиб чиққан деган гапнинг ўзигина рост, холос. Учувчи Пауэрснинг айтишига қараганда, у 10-10 бўлинмасида хизмат қилади, бу бўлинма ниқобланиш мақсадидагина Аэронавтика ва космик фазони тадқиқ қилиш миллий бошқармасининг қарамоғига ўтказиб қўйилган, ҳақиқатда эса жуда баландликлардан туриб ҳарбий разведка ишларини бажариш билан шуғулланади.

Пауэрс сўроқда берган жавобида Туркиядаги Америка ҳарбий базасида ўзи билан бирга хизмат қилган бир неча офицернинг номларини айтиб берди. Пауэрснинг айтган гапларига қараганда Америка 10-10 бўлинмасининг командири полковник Вильям Шелтон, унинг ўринбосари подполковник Кароль Функ экан.

Учувчи Пауэрс бирданига учмаган, у мамлакатнинг ичкарисига учиб бориш учун узоқ тайёрланган, унинг ўзи айтган гапга қараганда, Совет Иттифоқининг радар системасини ўрганиш мақсадида совет чегараси бўйлаб кўп марталаб учган.

Разведкачи Пауэрс ўз бошлиқларининг топшириғи билан 27 апрелда Туркиядаги Адан шаҳридан Покистондаги Пешовар аэродромига учиб борган. Ниҳоят, 1 майда учувчи Пауэрс АҚШ давлат департаментининг баёнотида айтилганидек, Адан шаҳри яқинидаги турк аэродромидан эмас, балки Покистон территориясидан, Пешовар аэродромидан ҳавога учган. Унга берилган топшириққа ва харитада кўрсатилган маршрутга мувофиқ, у Орол денгизи, Свердловск ва бошқа пунктлар тепасидан учиб ўтиб, Архангельскка ва Мурманскка бориб етиши, сўнгра эса Норвегиядаги Буде аэродромига қўниши лозим бўлган.

Энди биз бу самолётнинг қаёққа учиб борганлигини айтиб берамиз. Шуни айтишим керакки, бу факт тўғрисида сизларга доклад қилганимда ҳам биз буни аниқ билар эдик. Лекин американликлар нимани ўйлаб чиқарар эканлар деб кутиб уларнинг уйдурмаларини эшитмоқ учун буни айтмаган эдик. Энди, улар ўзларининг уйдурмаларини эълон қилганларидан кейин биз ҳақиқатан бу ҳодиса қандай рўй берганлигини айтиб бермоқдамиз.

Пауэрс совет территорияси устида нима мақсад билан учганлиги тўғрисида терговда қуйидаги гапларни айтди:

«Мен Покистондаги Пешовар аэродромидан парвоз қилиб, СССР давлат чегарасини кесиб ўтишим ва совет территорияси устидан Норвегияга (Будедаги аэродромга) учиб боришим керак эди. Мен СССР нинг муайян пунктлари устидан учиб ўтишим лозим эди. Шулардан эсимда қолгани Мурманск ва Архангельскдир. Совет территорияси устида учиб бораётган вақтимда харитада кўрсатилган муайян пунктлар тепасида аппаратларни ишга солишим ва тўхтатишим керак эди. Совет территорияси тепасида менинг бу учишимдан кузатилган мақсад бошқариладиган совет снарядлари ва радиолокация станциялари тўғрисида маълумотлар тўплашдан иборат бўлган деб ҳисоблайман».

Америка давлат департаментидаги жанобларга савол бериб айтмоқчиманки, хўш, жосус учувчи Пауэрс «Ван кўли тепасида синов учун ҳаво олиш» мақсадида шундай ишларни қилиши керакмиди?

Американинг разведкачи самолёти шу маршрут бўйлаб учганида Афғонистон территорияси устидан рухсатсиз учиб ўтиб, Афғонистон давлатининг суверенитетини қўпол равишда бузганлиги тўғрисида гапириб ҳам ўтирмайман. Лекин Америка милитаристларининг ахлоқи нуқтаи назаридан бу нарса ҳеч бир одатдан ташқари иш бўлмаса керак. Уларнинг бундай ҳаракатлари аллақачондан бери маълум. Ироқда революция бўлган вақтда шу мамлакатга қарши агрессия тайёрланаётганида Америка самолётларининг Австрия территорияси устидан учиб ўтганлигини эслаб ўтишнинг ўзи ҳам кифоя қилади. Австрия ҳукумати Америка ҳарбий самолётлари Австрия суверенитетини бундай хоинона бузганлигига қарши Австриянинг Америка Қўшма Штатларининг ҳам имзолари билан маъқулланган бетарафлигига нисбатан қўпол равишда бундай ҳурматсизлик қилинганлигига қарши норозиликлар билдирган эди.

Кислород асбоби бузилиб қолганлиги натижасида учувчи ҳушидан кетиб қолган ва шундан сўнг самолётни автопилот бошқариб борган, деган уйдирмага ишониладиган бўлса, у ҳолда автопилот бошқариб бораётган самолёт Туркиядан Покистонга учиб ўтган, Пешовар шаҳрининг аэродромига қўнган, у ерда уч кун турган, 1 май эрта саҳарда шу аэродромдан парвоз қилган, Афғонистон территорияси тепасидан учиб ўтган, Совет Иттифоқи доирасига бостириб кирган, бизни территориямиз тепасида икки минг километрдан кўпроқ масофани учиб ўтиб, осмонда ҳаммаси бўлиб тўрт соатга яқин учиб юрган, деган гапларга ҳам ишониш керак. Территориямиз устида учиб юрган самолёт бутун вақт давомида муттасил кузатиб турилди, буйруқ олинганидан кейин эса уриб туширилди. **(қарсаклар).**

Бизнинг зенит ракеталар батареяси самолётни учратиб уриб туширганидан кейин, учувчи дарров хушига келган бўлса керак, чунки ўзини парашют билан самолётдан ташлаган, шунисига диққат қилинггки, у ташлаганда ҳам учувчини автоматик равишда самолётдан улоқтириб юбориш лозим бўлган катапульта ёрдами билан ўзини ташламасдан, балки самолётга одамларни тушириш учун хизмат қиладиган устки эшикдан чиқиб ўзини ташлаган. Учувчини самолётдан тез улоқтириб юборадиган асбоб бўла туриб учувчи нега шундай қилди, деган савол туғилади **(залда шов-шув).**

Унинг шундай қилганлигига сабаб шу бўлса керакки, самолётда портловчи модда бор эди, бу портловчи модда учувчини катапульта самолётдан улоқтириб юборганидан кейин самолётни портлатиб юбориши лозим эди. Учувчи буни билар эди, шунинг учун ҳам у самолёт билан бирга портлаб кетмаслик учун ўзини қутқариб қолган бўлса керак, шунга ақли етган. **(залда жонланиш).**

Лекин самолётнинг тагига жаҳаннам машинаси ўрнатиб қўйиш билангина кифояланиб қолмаганлар. Жиноят изини яшириб қолмоқ учун учувчига сен Совет ҳукумати маъмурларининг қўлига тирик тушмаслигинг керак, деб ҳам тайинлаганлар. Бунинг учун унга махсус тўғноғич бериб қўйганлар. У учида заҳар бўлган шу тўғноғични ўзига санчиши лозим бўлган, тўғноғич санчилиши биланоқ у тил тортмай ўлган бўлур эди. Бундан ҳам баттарроқ ваҳшийлик бўладими! **(Залда шов-шув. «Шармандалик!», «Шармандалик» деган овозлар).** Мана-ўз одамларини ўлдириш учун Америка техникасининг сўнгги муваффақияти бўлган ўша заҳарли тўғноғич (Н. С. Хрушчев учи заҳарланган тўғноғични кўрсатади).

Лекин ҳамма тирик жон яшашни истайди, шунинг учун ҳам самолёт уриб мажақланиши биланоқ учувчи парашют билан ўзини ерга ташлаган. Учувчи ерга тушганидан кейин у ўзини Совет Иттифоқига қарши босқинчилик ишига юборганларнинг маслаҳатларига амал қилмади ва тирик қолди.

Бу учиш атмосфера юқори қатламларини текширмоқ учун илмий мақсадлар билан қилинган учиш эди, деб даъво қилмоқдалар. Агар шундай бўлса, нега учувчини товуш чиқмайдиган тўппонча билан қуроллантириш керак бўлган? Улар буни учувчига ҳавонинг намунасини олиш учун эмас, йўқ, балки одамнинг жонини олиш учун, ҳар эҳтимолга қарши, бериб қўйганлар. Биз буларнинг ҳаммасини жамоатчиликка ашёий далил қилиб кўрсатамиз. Бунақа христианлар ҳам бор деб айтамиз! **(Залда жонланиш).** Улар черковларда сажда қилганларидан кейин учувчига мана шундай тўппончани топширганлар. Аммо бизларни атеист-худосизлар деб айтмоқдалар. Лекин биз инсониятга қарши ҳеч қачон бундай жиноятлар қилганимиз йўқ ва қилмаймиз. **(Гулдурос қарсаклар).** Агар учувчини қўнишга мажбур бўлиб қолганида йиртқич ҳайвонлардан ўзини қўриқласин деб унга тўппонча бериб қўйган бўлсалар бу тўппонча товуш чиқармайдиган тўппонча бўлиши шартмиди? Бу ҳам бу учишдан қандай «илмий мақсадлар» кузатилганлигини кўрсатиб турибди.

Атмосферани гўё тадқиқ қилиши лозим бўлган учувчига совет пули билан етти ярим минг сўм пул берганлар. Бундай бир савол туғилади: у мана шу пуллардан қачон ва қаерда, қандай мақсадлар учун фойдалана олар эди? Ахир, у эски сўмларни янги пулга айирбошлаш учун учмаган-ку? **(Қаттиқ кулги, гулдурос қарсаклар).**

Бу учувчига француз олтин франкларини ҳам бериб қўйганлар. Мен бу олтин франкларнинг аслини ўзим кўрдим, сизлар бу франкларнинг фотографиядаги суратини кўринг. Бу франклар целофан ичида бўлиб танганинг икки томонига ёпиштириб қўйилган. Американча маданий қилиб қўйилган. Бу франклар учувчига қандай мақсадлар учун берилган? Учувчининг ёнидан Ғарбий Германия, Италия ва бошқа давлатларнинг пуллари ҳам топилди. Бундан ташқари, унинг ўз соати бўлган ҳолда, унга яна иккита олтин соат ва еттита олтин узук ҳам берганлар. Атмосферанинг юқори қатламларида мана шуларнинг ҳаммаси учувчига нима учун керак эди? **(Залда кулги, қарсаклар).** Ёки учувчи тағин ҳам юқори қатламларга — Марсга учиб бориши ва у ерда Марс қизларини йўлдан оздириши керак бўлганмикин? **(Залда кулги, қарсаклар).**

Қаранг, атмосферанинг юқори қатламларидаги «ҳавонинг намунасини» олиш учун учадиган американлик учувчиларни мана шунақа нарсалар билан зўр бериб таъминлашар эканлар.

Шундай қилиб, бу хоинона иш учун жавобгар бўлганларнинг обрўйини ҳеч қандай уйдирма гаплар қутқариб қололмайди. Улар жиноят устида қўлга тушдилар, ҳукуматларнинг бошлиқлари Парижда ўтказадиган учрашувдан бир неча кун олдин, Америка Қўшма Штатларининг президенти Совет Иттифоқига сафар қилиб келишидан бир мунча вақт олдин Совет Иттифоқи доирасига бостириб киришнинг ташкилотчилари бўлганликлари аниқланди. Бу — халқаро кескинликни юмшатиш тўғрисида бўладиган жиддий музокараларга қурилган ёмон тайёргарликдир, деб ўйлайман.

Ҳозир мен бу воқеа тўғрисида Ғарб матбуотида баён қилинган фикрларни ўқимоқдаман, бизнинг ўзимизни айблаётган кишилар ҳам бор! Хрушчев ҳукуматлар бошлиқларининг учрашувини барбод қилмоқчи, агар унда бундай ният бўлмаганида эди, бу фактни Олий Совет сессиясига айтмасдан, балки бу масалани бошқа йўллар билан қўйиш чорасини топган бўлур эди, деяётган кишилар ҳам бор.

Хўш, жаноблар, сизлар бошқача бўлади деб ўйлаганмидингиз? Сизлар ифлослик қилишга одатланиб қолгансиз, баъзи бир кимсалар буни ҳаттоки яхши иш деб ҳисоблайди ва индамай тураверади! Йўқ, биз унақа кишилардан эмас: модомики ўзларингиз ифлослик қилган экансизлар, бунинг учун ўзларингиз ошкора жавоб беринг. **(Давомли қарсаклар).** Сизларнинг қонунингиз шуки, бой одам турмада ўтирмайди. Капиталист учун бу рост гап, чунки у ҳамиша пул тўлаб қутилиб кетиши мумкин. Лекин шундай мамлакат борки, бу мамлакатда қонун давлатни ҳимоя қилади, жамиятни ҳимоя қилади, шу давлатларда яшовчи ҳар бир кишини ҳимоя қилади, бу мамлакат — социализм мамлакатларидир. **(Давомли қарсаклар).**

Ўйламасдан қилинган бундай ишга нима мажбур этди? Бундай қилишга шу нарса сабаб бўлган бўлса керакки, Қўшма Штатларда баъзи бировларнинг бошига разведка савдоси тушиб қолганга ўхшайди. Қўшма Штатларнинг «очиқ осмон» тўғрисидаги таклифи ҳаммага маълум. Бу таклифни биз рад қилган эдик. Шундан сўнг америка ҳарбийлари совет осмонини ўзлари «очишга» қарор қилганлар. Лекин халқаро қонунлар бор, мамлакатларнинг чегараси бор, шу қонунларни ҳурматламаслик ва бошқа мамлакатларнинг ичкарисига бостириб кириш учун ҳеч кимга рухсат берилган эмас. Шу самолётни бевосита уриб туширган офицерлар ва солдатларни мукофотлаймиз. **(Давомли қарсаклар).** Улар ўзларининг ҳарбий бурчларини бажарганликлари билан фахрланамиз. Ўз ҳурматини қўлдан бермайдиган ва осмон қароқчиларини емириб ташламоқ учун тегишли воситалари бўлган ҳар бир мамлакат шундай қилган бўлур эди, деб ўйлайман. **(Қарсаклар).**

Душман самолётларини мамлакатимизга қарши учириш учун ўз территориясини бериб қўяётган мамлакатларни Олий Советнинг юксак минбаридан туриб яна бир марта огоҳлантириб айтамизки,— ўт билан ўйнашманглар! Жаноблар! **(Гулдурос қарсаклар).**

Уч мамлакатнинг — Туркия, Покистон ва Норвегиянинг ҳукуматлари бу босқинчилик учишини ташкил этишга ўзлари шерик бўлиб қолганликларини аниқ тушуниб олишлари лозим, чунки улар ўз аэродромларидан Совет Иттифоқига қарши фойдаланишга рухсат бердилар. Бу асло дўстлик нишонаси эмас. Бу — уларнинг СССРга нисбатан қилган душманлик ҳаракатидир. Агар шу мамлакатларнинг ҳукуматлари билмаган эканлар,— менимча улар бу ҳодисадан бехабар қолган бўлишлари мумкин, улар Америка Қўшма Штатларининг ҳарбий маъмурлари Совет Иттифоқига қарши шу мамлакатларнинг территориясида нималар қилаётганлигини билиб қўйишлари керак эди. Улар ўз территорияларини учинчи мамлакатларга бериб қўйганларида бу мамлакатлар бундан агрессив мақсадларда фойдаланаётганликлари қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлиги тўғрисида ўзларига хулоса чиқариб олишлари лозим. Бироқ, шу мамлакатларнинг ҳукуматлари ўз территорияларини Америка Қўшма Штатларига ҳарбий-ҳаво кучларининг базаларини қуриш учун қандай мақсадларда бериб қўяётганликларини билмаганликларига ишониш қийин.

Американлик учувчининг терговда берган жавобига қараганда, у илгари ҳам Норвегияда бўлган. У қўнишнинг шарт-шароитини олдиндан ўрганиб қўймоқчи бўлган бўлса керак. У шу самолётнинг ўзида Греция, Италия, Ғарбий Германия орқали Норвегияга учиб борган ва у ерда уч ҳафта турган.

Депутат ўртоқлар! АҚШ давлат департаментининг жуда бесўнақай уйдирмаларини рад этмоқ ва Америка Қўшма Штатлари томонидан бизнинг мамлакатимизга қарши қилинган агрессив ҳаракатлар тўғрисидаги аниқ фактларни ва маълумотларни ҳамма мамлакатларнинг, шу жумладан Америка Қўшма Штатларининг ҳам жамоатчилигига маълум қилмоқ учун мана шулар ҳақида шунчалик батафсил гапираётирман.

Давлат департаментининг, уриб туширилган самолёт метеорология мақсадларида юборилган самолёт эди, деган уйдирмаси ҳозир Америка Қўшма Штатларида кенг тарқатилмоқда ва у ердаги кўп кишилар бу уйдирмага рост гап деб ишонаётган бўлсалар керак. Баъзи жамоат ва сиёсат арбоблари, журналистлар шу уйдирмага ишониб нутқлар сўзламоқдалар ва мақолалар ёзмоқдалар, қандайдир ранжиш ва ҳатто ғазаб изҳор қилмоқдалар.

Мен шу «ранжиганлар»га яна савол бериб шуни айтмоқчиманки, агар бизнинг самолётимиз АҚШ ичкарисига бостириб кириб АҚШ территорияси тепасида икки минг километрга яқин масофани учиб ўтган бўлса сизлар бунга қандай қараган бўлур эдингиз?

Шу «ранжиганлар» Америка самолётига Совет Иттифоқининг ичкарисига учиб ўтиш топшириғини берган Аллен Даллесдан жавоб беришни илтимос қилишлари балки яхшироқ бўлиб чиқар? Аллен Даллес метеорология соҳасида катта мутахассис эмаслиги бутун дунёга маълум-ку, ахир.

Шу хилдаги шикоятларни изҳор қилаётган кишилардан Совет Иттифоқига бир келиб кетишларини илтимос қилар эдим. Улар бу ерда уриб туширилган самолётнинг қолдиқлари билан, унинг ускуналари, аппаратлари билан танишишлари мумкин ва улар бу самолёт қандай мақсадлар билан юборилганлигини ўз кўзлари билан яққол кўра оладилар.

Махсус матбуот конференцияси ўтказиш ва «ҳавонинг намунасини» олиш учун ишлатиладиган ҳамма воситаларни, аслини олганда эса Совет Иттифоқи территорияси тепасида диверсия мақсадида учиб юрганида уриб туширилган мазкур учувчига анжом ва қурол тариқасида бериб қўйилган барча бандитлик воситаларини шу матбуот конференциясида кўрсатиш мақсадга мувофиқ бўлади, деб ўйлайман. **(Залда жонланиш, қарсаклар).** Биз бу анжомларни ҳаммага, элчиларга ҳам, ажнабий мухбирларга ҳам, кўришни истаган кишиларнинг ҳаммасига ҳам кўрсатамиз. Иғвогарлик қилишда айбдор бўлганларни шармандаю-шармисор қилиш керак. **(Давомли қарсаклар).**

Бундан ташқари, Америка Қўшма Штатлари вазиятни кескинлаштирмоқ, халқаро кескинликни юмшатиш соҳасида эришилган муваффақиятлардан бизни маҳрум қилмоқ учун қандай ҳаракатлар қилиб Совет Иттифоқининг жиғига тегаётганлигини жамоатчиликка яққол кўрсатиш мақсадида америка учувчисини судга бериш масаласини қўйиш тўғри бўлади, деб ўйлайман. **(Давомли қарсаклар).**

Америкаликлар билан бўлган суҳбатларим эсимда. Улар менда катта таассурот қолдирганлар. Ҳозир ҳам мен ўша мен билан учрашган кишилар тинчлик бўлишини ва Совет Иттифоқи билан яхши дўстона муносабатларда бўлишни истайдилар, деб ҳисоблайман. Лекин Пентагондаги милитаристлар ва улар билан боғланган монополистлар ўзларини тўхтата олмаётганга ўхшайдилар ва урушга ишлашни давом эттирмоқдалар.

Президентнинг вакили Хэгерти сессияда қилган докладим тўғрисидаги хабарни олгач, Америка самолёти билан бўлган ҳодиса тўғрисида президент Эйзенхауэр, менимча ҳеч нарсани билмайди, деб айтди. Самолёт Совет Иттифоқининг ичкарисига юборилганлиги ва қайтиб келмаганлиги ҳақида президент ҳеч нарса билмаган бўлиши мумкин, мен бунга ишонаман. Лекин мана шунинг ўзи бизни тағин ҳам кўпроқ эҳтиёт бўлишга мажбур қилиши керак.

Ҳарбийлар ўзига-ўзи хўжайин бўлиб иш кўра бошлаганида, ҳарбийлар ҳаддидан оша берганида бу ҳол ҳалокатли оқибатларга олиб келиши мумкинлигини мен докладимда гапириб ўтган эдим. Бу — диктатура ҳокимиятидир, виждонини йўқотган ва халқларнинг тақдири тўғрисида ўйламайдиган генералларнинг ҳокимиятидир.

Модомики уруш бўладими, ёки тинчлик бўладими, деган ташвиш бўлиб турганида одамлар қандай қилиб осойишта яшашлари мумкин, шуни яна бир марта уқтириб айтишим керакки, ҳозирги замон шароитидаги уруш ўн миллионлаб одамлар учун жуда катта офат ва ҳалокат келтирадиган урушдир, уруш бўладими, ёки бўлмайдими деган масала ўт билан ўйнашишдан қайтмайдиган одамларнинг қўлида турган бир пайтда, бундай уруш тасодифий бир ҳолга боғлиқдир.

Ҳозирча биз Америка самолёти билан, чегарамизни бузган самолёт билан бўлган агрессив ҳаракатга одамларнинг жиғига тегиш, «совуқ уруш»ни жонлантириш, ўлик каламушни тирилтириш ниятида қилинган ҳаракат деб баҳо бермоқдамиз. Ҳали бу — урушга, бугунги урушга кўрилаётган тайёргарлик эмас. Лекин бу иғвогарлик ва агрессив ишда келажакда бўладиган урушга тайёргарлик элементлари бор. Шунинг учун ҳам биз бундай агрессив ҳаракатларни шу қадар кескинлик билан фош қилмоқдамиз.

Америка самолётининг бу бандитларча учиши совет халқига ҳамиша хос бўлган хушёрлик, революцион хушёрлик зарурлигини яна бир марта таъкидлайди. Бизни ёмон кўрадиган ва тарихнинг боришини тўхтатиб қолмоқ ва бизнинг муқаррар ғалаба қилишимизни орқага сурмоқ учун авантюралар қилишга тайёр бўлиб турган қора ва ёвуз кучлар ер юзида ҳали кўплигини жуда яхши биламиз. Биз ҳар кун ва ҳар соат хушёр бўлиб туришимиз лозим. Биз тинчлик бўлишини талаб қилаётган эканмиз, бу бизнинг ожизлигимизни кўрсатмайди. Тинчлик — одамларнинг осойишта ва бахтиёр ҳаёт кечириши учун энг зарур шартдир. Лекин тинчлик ҳақиқатан тантана қилмоғи учун тинчлик солдатлари, одилона иш жангчилари агрессорга зарба беришга, тинчлик душманлари бизнинг мамлакатимизга ёки социалистик лагернинг бошқа ҳар қандай мамлакатига ҳужум бошлаганларида уларга жавоб зарбалари беришга ҳамиша тайёр бўлиб туришлари керак **(Гулдирос қарсаклар).**

Шунинг учун ҳам бу факт бизни тағин ҳам кўпроқ эҳтиёткор қилиши лозим. Ватанимизнинг мудофаа қобилиятини бундан буён ҳам мустаҳкамлай бериш, эришилган муваффақиятлар билан хотиржам бўлиб қолмаслик, қўшинларнинг жанговар тайёргарлигини ҳамиша лозим бўлган даражада сақлаб туриш зарур.

Шуни уқтириб ўтмоқчиманки, бу бизнинг мамлакатимизда одамларнинг асабини қўзғатишга қилинаётган чақириқ эмас, бу осойишталикка қилинаётган чақириқдир, хушёр бўлишга, ақл-идрок билан иш қилишга бўлган чақириқдир.

Тинчлик душманлари рад этиб бўлмайдиган фактлар билан фош қилиндилар, ҳозир улар айёрлик қила бошламоқдалар. Давлат департаменти Америка самолёти 9 апрелда Совет Иттифоқи территорияси тепасида учгани йўқ, деб айтди. Яъни мен докладимда айтиб ўтган фактни давлат департаменти рад қилмоқда. Лекин мен ўз докладимда агрессорлар, ҳарбийлар ҳеч тап тортмай ҳар қандай найранг ишлатишдан қайтмасликларини билганим учун ҳам Америка самолётининг 9 апрелдаги учишига доир фактга Совет ҳукумати жамоатчиликнинг эътиборини тортмасликка қарор қилганлигини уқтириб ўтган эдим. Улар фактлар олдида ноилож бўлиб қолганларидагина ўзларининг фош қилинганликларига иқрор бўладилар.

Бундай ҳолда ҳарбийлар ва агрессорлар — қўлга тушмаган ўғри эмас, деган принципда тарбияланадилар. Шунинг учун ҳам биз Америка самолётининг 9 апрелдаги учиши тўғрисида ҳеч нима айтмаган эдик. Энди биз ўғрини ушлаб олдик, уни уриб туширдик. Ашёий далиллар бизнинг қўлимизда бўлганидан кейин жавобгарликдан бўйин товлашнинг иложи йўқ. **(Давомли қарсаклар).**

Маълумки, бош айланиш яхши нарса эмас. Баъзан қаттиқ маст бўлиб қолган киши боши айланганида ўз дарвозасини тополмай ўтиб кетиши мумкин, лекин учувчини бошқа мамлакатнинг ери устида икки минг километр масофага учириб кетган бош айланиш хатарли нарсадир. Шу муносабат билан Совет ҳукуматининг бир баёнотида айтилган гапни яна бир марта эслатиб ўтиш мумкин. Шу баёнотда айтилган эдики, мана шундай бош айланишга мубтало бўлган авантюрист водород бомбани ҳам бошқа мамлакатларнинг ерига ташлаши мумкин-ку, ахир, демак, шундай авантюрист туғилган ерда яшаб турган халқлар устига ҳам вайрон қилиш кучи кам эмас, балки кўпроқ бўлган водород бомба дарҳол ва асло қайтариб бўлмайдиган тарзда жавоб зарбаси тариқасида бориб тушиши мумкин-ку, ахир. **(Қарсаклар)**

Ажнабий дипломатия арбоблари ва журналистларининг бу ҳодиса тўғрисида айтаётган жуда кўп гаплари ва сўзлаган нутқларини ҳозир ўқир эканмиз, бу кишилар қандай ахлоқ қоидаларига амал қилаётирлар, деган фикр беихтиёр туғилади. Ахир, улар ўзларини христиан, диндор кишилар деб ҳисобламоқдалар-ку. Ана шу диндор кишилар бизни атеист деб айбламоқдалар. Шу ҳам одамгарчилик, шу ҳам ахлоқми. Агар бундай кишилар ҳақиқатан ҳам худога ишонганларида эди, улар лоақал дўзахдан қўрқишлари керак эди, улар дўзахга тушишлари турган гап, чунки христиан динининг таълимотига кўра, тинчликка ва инсониятга қарши қабиҳ ишлар қилган кишилар жаҳаннам оловида абадий ёнишга маҳкумдирлар. **(Залда жонланиш, қарсаклар).**

Йўқ, бу одамлар христианлик ахлоқини тарғиб қилмаётирлар. Улар ҳеч бир нарсани муқаддас деб билмайдиган буржуа дунёсининг ахлоқига амал қилмоқдалар.

Депутат ўртоқлар! Америка самолёти билан бўлган ҳодиса халқаро низоли масалаларни тинч йўл билан бартараф қилишга ёрдам бермайди. Лекин бу ҳодиса бизни ўз планларимизни қурол-яроғларга ва армияга ажратиладиган маблағларни кўпайтириш томонини кўзлаб қайта кўриб чиқишга мажбур қилмаслиги лозим, бизни армияни қисқартиришимизни тўхтатиб қўйишга мажбур қилмаслиги лозим. Биз бундан буён ҳам ленинча тинчликсевар сиёсатга амал қила берамиз, тинч-тотув яшаш идеясини қаттиқ туриб ҳимоя қила берамиз. **(Давомли қарсаклар).**

Бутун дунёдаги агрессорларни қўзғатаётган бош агрессив кучларга ҳам, шунингдек мана шу кичкина ва сурбет агрессорларга ҳам лозим бўлган жавобни беришга ҳамиша тайёр бўлиб турмоқ учун ўзимизнинг ҳамиша шай бўлиб турган ракета қуролимизни тахт бўлиб турадиган қилиб ўз маблағларимизни мудофаа йўлига сарфлашимиз лозим. Ҳамма агрессорлар шуни билиб қўйсинларки, ҳеч ким жавобгарликдан қутулиб қололмайди — хўжайини ҳам, малайлари ҳам ўзларининг қилмишларига яраша оладилар. **(Қарсаклар).** Урушга нафрат билан қаровчи ҳамма кишиларнинг бахт-саодати учунгина шундай қилинади.

Ўртоқлар, Олий Советга шуни маълум қиламанки, Ҳукуматнинг қарорига биноан Совет Армияси ва Флоти ракета қуролига ўтади, ҳозир бу қуролга ўтди деса бўлади. Шу сабабли биз ракета қўшинларининг Бош Қўмондонлигини туздик. Гитлерчилар германиясига қарши уруш вақтида шуҳрат қозонган ажойиб артиллерист артиллерия бош маршали Неделин бу қўшинларга бош қўмондон қилиниб тайинланди. **(Гулдурос давомли қарсаклар).** Сиз, ўртоқ Неделинга шуни айтишим керакки, худодан умидвор бўлманг, балки қўшинлар билан яхши шуғулланиб ва сизга биз ишониб топшириб қўйган техника воситаларини яхшироқ эгаллаб олинг, токи душман бизга ҳужум қиладиган бўлса ракета қўшинлари душманга исталган дақиқада қақшатгич жавоб зарбаси бера оладиган бўлсин! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Азиз ўртоқлар! Солиқларни бекор қилиш тўғрисида, мамлакатимиз меҳнаткашларини қисқартирилган иш кунига кўчириш тўғрисида бугун биз қабул қилаётган қарорлар жуда катта социал ғалабалардир. Булар халқимизнинг ижодий кучлари барқ уриб яшнаб турганлигидан далолат беради.

Шу қарорлардан руҳланган совет халқи тағин ҳам яхшироқ меҳнат қила беради ва совет кишисининг тинчлик йўлида кўрсатаётган қаҳрамонликлари социалистик Ватанимизнинг шуҳратини тағин ҳам кўпроқ оширади.

Совет кишилари ойдан-ойга ва кундан-кунга тобора яхшироқ яшай берадилар. Уларнинг озиқ-овқати, уй-жойи, кийим-кечаги тобора кўпая беради, бизнинг еримизда шахталар ва заводлар тобора кўпая беради, электрлаштирилган темир йўллар Ватанимизнинг энг ичкари томонларига ҳам бориб ета беради. Коммунистик партиянинг XXI съезди кўрсатиб берган йўлдан, етти йиллигимизнинг улуғ йўлидан дадил ва қувонч билан олға бормоқдамиз. **(Қарсаклар).**

Совет кишилари ўз идеяларининг ғалаба қилишига, коммунизмнинг ғалаба қилишига ишонган ҳолда шу йўлдан бориб, ўз меҳнатлари, ўз ижодкорликлари билан коммунизмнинг жуда улуғ афзалликларини бутун дунёга исбот қилмоқдалар. Коммунизм, албатта ғалаба қилади. **(Давомли қарсаклар).**

Яшасин бизнинг улуғ таълимотимиз, бизнинг улуғ амалий вазифамиз — коммунизм! **(Давомли қарсаклар).**

Ленин байроғи остида коммунистик партия раҳбарлигида коммунизм ғалабаси сари, олға! **(Давомли қарсаклар).**

Яшасин бутун дунёда тинчлик! **(Овацияга айланган гулдурос давомли қарсаклар, ҳамма ўрнидан турадилар).**

5 май кечки мажлис

5 май соат 17 да Катта Кремль Саройида **Миллатлар Совети** билан **Иттифоқ Советининг** кечқурунги қўшма мажлиси очилди. Раислик қилувчи — Миллатлар Советининг Раиси депутат **Я. В. Пейве** сессия номига айрим граждандардан ва меҳнаткашлар коллективларидан телеграммалар келаётганлигини хабар қилади. Улар бу телеграммаларда ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақларидан олинадиган солиқларни бекор қилиш соҳасидаги, иш кунини қисқартириш соҳасидаги тадбирларни қизғин маъқуллаб, совет халқининг моддий фаровонлигини ошириш тўғрисидаги янги ғамхўрлик учун Коммунистик партия, Олий Совет, Совет ҳукуматига ташаккур билдирмоқдалар.

Я. В. Пейве Воронеж, Киев, Ярославль, Омск, Ленинграддан олинган бир қанча телеграммаларни ўқиб эшиттиради.

Шундан кейин ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг доклади юзасидан музокаралар бошланади. Депутат **Н. Т. Кальченкога** (Украина ССР) сўз берилади.

— Олий Советнинг ҳозирги сессияси,— деди у,— мамлакатимиз ҳаётида ажойиб воқеадир.

Н. Т. Кальченко дейдики, ўртоқ Хрушчевнинг докладида коммунизм қурилишида мамлакатимиз эришган жуда катта муваффақиятлар ёрқин кўрсатилиб, меҳнаткашларнинг турмуш даражасини янада ошириш йўллари белгиланган. Халқимиз, дейди нотиқ, ўз давлатининг ҳар бир ташаббусини якдиллик билан қўллаб-қувватлаб турибди, чунки халқимиз шуни яхши биладики, партия ва ҳукуматимиз амалга ошираётган тадбирларнинг ҳаммаси юксак ва олийжаноб мақсадга эришиш — совет кишилари учун моддий ва маънавий турмушнинг инсоният ҳали билмаган шароитини вужудга келтиришга қаратилгандир.

РСФСР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари депутат **А. И. Струев** ўз нутқида шу нарсани уқтириб ўтдики, меҳнаткашлар моддий ва маънавий эҳтиёжларини тўла қондириш учун зарур шарт-шароит вужудга келтириш, халқнинг турмуш даражасини ошириш Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг улуғ мақсадидир. Совет кишилари ўз қаҳрамонона меҳнатининг самараларидан мамнуният билан баҳраманд бўлмоқдалар, дейди у. Бу эса уларни шодлантирмоқда ва янги зафарларга отлантирмоқда.

Нотиқ халқ фаровонлигини янада ошириш билан боғлиқ бўлган конкрет масалаларга тўхталиб ўтади.

Нотиқ Н. С. Хрушчев ўз докладида халқаро аҳволга берган баҳога тамомила қўшилганлигини айтади.

Ўртоқ Струев ишчи ва хизматчилардан олинадиган солиқларни бекор қилиш тўғрисида Қонуннинг қабул қилинишини таклиф этади. Бу қонун халқнинг турмуш манфаатларига тамомила мос келади.

Ишчи ва хизматчилардан олинадиган солиқларни бекор қилиш тўғрисидаги масаланинг қўйилиши, дейди ўз нутқида депутат **Ж. А. Ташенев** (Қозоғистон), — жаҳоншумўл-тарихий аҳамиятга эга бўлган жуда катта ишдир. Бу тадбир бутун дунёда кенг қўллаб-қувватланади ва барча мамлакатларнинг меҳнат аҳли совет социалистик тузумнинг афзалликларига яна бир марта ишонч ҳосил қилади.

Ўртоқ Ташенев сўнгра совет ҳокимияти йилларида Қозоғистонда индустрия барқ уриб ривожланганлигини характерлайдиган бирқанча маълумотларни келтиради.

— Ҳукуматимиз бошлиғи Н. С. Хрушчевнинг докладини биз зўр эътибор билан, социалистик Ватанимиз учун астойдил фахрланиш ҳиссиёти билан тингладик,— дейди навбатдаги нотиқ, депутат **Т. Я. Киселев** (Белоруссия ССР).

Мамлакатимиз халқ хўжалигини ривожлантириш планини амалга ошириш соҳасида қўлга киритилган муваффақиятлар, давлатимизнинг иқтисодий қудрати ўсганлиги натижасида, деб уқтириб ўтади депутат, ишчи ва хизматчилардан олинадиган солиқларни бекор қилиш, қисқартирилган иш кунига ўтиш имконияти туғилди. Совет ҳукуматининг бу таклифлари Олий Совет ва бутун совет халқи томонидан шубҳасиз якдиллик билан маъқулланади.

(ДАВОМИ УЧИНЧИ БЕТДА)

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА).

Гитлерчилар Германияси тор-мор келтирилган кунга бир неча кундан кейин 15 йил тўлади, дейди Т. Я. Киселев. Каттагина муддат ўтган бўлса ҳам, шу вақтга қадар Германия билан сулҳ шартномаси имзолангани йўқ. Биз бундай аҳволни тамомила нонормал ҳол деб ҳисоблаймиз. Бошқа халқлар сингари белорус халқи ҳам герман милитаризми ва реваншизмининг тикланишига тоқат қила олмайди. Фашист босқинчилар белорус халқига мислсиз азоб-уқубатлар келтирдилар. Мана шу сабабдан ҳам, биз, герман реваншчилари ўз қўлларига атом ва ракета қуролини олаётган ҳозирги вақтда, бу аҳволга бефарқ қараб тура олмаймиз. Германия билан сулҳ шартномаси тузиш, Ғарбий Берлин масаласини ҳал этиш кечиктириб бўлмайдиган вазифа бўлиб, бу вазифа тинчлик ва халқларнинг хавфсизлиги манфаатларини кўзлаб ҳал қилинмоғи лозим.

Ҳозирги сессия жуда катта сиёсий ва давлат аҳамиятига эга бўлган масалаларни муҳокама қилаётир, деди депутат **И. В. Спиридонов** (Ленинград области). Мамлакатимиз қўлга киритган муваффақиятлардан ҳар бир совет кишиси шод бўлмоқда. Аммо, бизнинг ажойиб ишларимиз империалистларга ёқмаётир. Улар ўзларининг тарих ғилдирагини орқага буриш каби маҳол истакларидан воз кечишни истамай, халқаро муносабатлардаги кескинликни сақлаб қолишга интилмоқдалар.

Биз, депутатлар, дейди ўртоқ Спиридонов, Н. С. Хрушчевнинг Совет ҳукумати ўзаро мақбул қарорларга эришмоқ учун юксак даражада ўтказиладиган кенгашга очиқ кўнгил ва яхши ниятлар билан боради, деган сўзларини қизғин маъқуллаймиз. Башарти мана шунга эришилмаган тақдирда бунга Совет Иттифоқи айбли эмаслиги бутун дунёга равшан бўлади. Биз зўр бериб қуролланишга хотима берилишини талаб қилаётган инсониятнинг ақлидроки овозига ўз овозимизни қўшамиз.

Экскаватор машинисти депутат **П. И. Биков** (Челябинск области) минбарга чиқади. У, Н. С. Хрушчевнинг бутун дунёдаги тинчлик манфаатлари йўлида ҳормай-толмай ва ғайрат билан ишлаётганлиги ҳақида зўр самимият билан гапиради.

Шу билан кечқурунги мажлис тугайди. Сессия 6 майда ўз ишини давом эттиради. (ТАСС).

6 май эрталабки мажлис

Кремлда бешинчи чақириқ СССР Олий Советининг бешинчи сессияси ғоят якдиллик ва баланд руҳ билан давом этмоқда. Депутатлар ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг докладида ўртага қўйилган таклифларни қизғин қувватламоқдалар. Миллионларча кишилар халқнинг фаровонлигини янада ошириш программасини муҳокама қилаётган совет парламентининг ишини зўр эътибор билан кузатиб турибдилар. Москвага, Олий Совет номига олинаётган жуда кўп телеграммалар буни исбот этади. Ишчилар, колхозчилар, зиёлилар солиқларнинг бекор қилинишини, иш кунининг қисқартирилишини, халқлар ўртасида тинчлик ва дўстлик байроқдори бўлган давлатимизнинг тинчликсевар ташқи сиёсатини табрикламоқдалар.

6 май эрталаб соат 10 да Катта Кремль Саройида Иттифоқ Совети Раиси депутат **П. П. Лобанов** раислигида Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси очилди.

Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг раҳбарлари ҳукумат ложаларига чиққанларида депутатлар ва меҳмонлар уларни гулдурос, давомли қарсаклар билан кутиб олдилар.

Кун тартибининг биринчи масаласи юзасидан музокаралар давом этади. Депутат **З. Т. Сердюкка** (Молдавия ССР) сўз берилади.

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг чуқур мазмунли докладида, дейди депутат Сердюк, мамлакатимизнинг ишлаб чиқарувчи кучларини янада кучли суратда юксалтиришнинг ёрқин манзараси кўрсатиб берилди. Халқ бахт-саодати тўғрисида ғамхўрлик қилиш — Коммунистик партия ва Совет ҳукумати фаолиятининг олий қонунидир. Социалистик тузумнинг капиталистик тузумга нисбатан ҳал қилувчи ва жуда яққол кўриниб турган устунлиги ана шу нарсада ўз ифодасини топади. Капиталистик тузумда ишлаб чиқаришдан кузатилган мақсад кишининг эҳтиёжларини қондириш эмас, балки бир тўда эксплуататорларни бойитишдир.

Нотиқ уқтириб ўтадики, ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақидан олинадиган солиқни бекор қилиш тўғрисидаги қонун лойиҳасининг сессияда муҳокама қилиниши ва қабул этилиши халқаро майдонда Совет давлати обрўсининг янада ўсишига ҳам ёрдам беради. Солиқларнинг бекор қилиниши, иш кунининг қисқартирилиши, дейди З. Т. Сердюк,— Коммунистик партия ва Совет ҳукумати тинчликсевар сиёсатни амалга ошираётганлигини конкрет исбот этувчи янги далилдир.

Совет халқи, деб сўзини давом эттиради нотиқ, яхши ниятдаги барча кишилар Америка ҳарбийларининг иғвогарлик ҳаракатларига қаҳр-ғазаб билан лаънат ўқимоқдалар. Совуқ ва иссиқ уруш ҳаваскорларига қатъий суратда шу гапларни айтамиз: жаноблар, бизнинг сабр-тоқатимизни синаб кўрмангиз, ёмонлик қилсаларингиз, жазосини тортасизлар.

Совет Иттифоқи маршали депутат **А. А. Гречко** айтадики, аҳолидан олинадиган солиқни бекор қилиш тўғрисидаги масаланинг сессияда муҳокама қилинишининг ўзиёқ ғоят муҳим ишдир. Капиталистик демократиянинг «эркин дунё»ни мақтаётган муҳлислари ана шу дунёда шу хилдаги масалаларни муҳокама қилиб ҳал этадиган бирор парламент борлигини кўрсатиб берсинларчи!

Америка ҳарбий самолётларининг Совет давлати чегараларини бузиб ўтганлигига тўхталиб, маршал Гречко айтадики, армиямиз ва флотимизнинг жангчилари совет кишилари билан бир қаторда қаҳр-ғазабларини изҳор қилмоқдалар. Халқаро кескинлик бир мунча юмшаган шароитда, ҳукуматлар бошлиқларининг кенгаши арафасида ана шундай шармандали ва ҳақиқатан ҳам қароқчиларча қилинган ҳаракат кишиларни айниқса қаттиқ ғазаблантирмоқда. Улуғ Ватанимизнинг ҳаво масофаларига босқинчиларча бостириб киришнинг маъноси ҳаммамиз учун аёндир. Улар давлатимизга, тинчлик сиёсатимизга тазйиқ кўрсатмоқчи бўладилар, совуқ урушни қўллаб-қувватламоқчи бўладилар. Аммо иғвогарлик барбод бўлди. Совет жангчилари ўз ҳукуматининг буйруғини шараф билан бажардилар. Душман самолёти ракета билан биринчи отишдаёқ уриб туширилди, деб хабар қилади маршал Гречко сессия қатнашчиларининг қарсаклари остида. Бизда, деб сўзини давом эттиради у, ракеталар етарли миқдорда бор. Чегарамизни бузиб ўтишга уринадиган ҳамма самолётларни уриб тушириш учун етарли ракеталаримиз бор.

Бешинчи сессияда ишчи ва хизматчилардан олинадиган солиқларни бекор қилиш ҳақидаги масаланинг муҳокама қилиниши жуда муҳим аҳамиятга эгадир, деди ўз нутқида депутат **Т. Ўлжабоев** (Тожикистон). Бунда Совет Социалистик давлатининг иқтисодий қувватини ошганлиги, меҳнаткашларга эркинликнинг ҳамма неъматларини ва таъминланган ҳаётни бағишлаган социализмнинг буюк афзалликлари ёрқин намоён бўлмоқда.

Москвадаги Владимир Ильич номли завод станокчиси, депутат **В. И. Иванова** бундай деди: партия ва ҳукумат коммунизм қураётган халқимизнинг бугуноқ яхши яшаши учун ҳамма чораларни кўрмоқда. Меҳнаткашлар турмуш даражасини тўхтовсиз ошириш программасининг муваффақиятли тарзда амалга оширилиши самараларини бизларнинг ҳар биримиз сезиб турибмиз.

Сўнгра Чирчиқ электр кимё комбинатининг смена бошлиғи депутат **Г. Ҳайдарова** сўзлайди.

Раислик қилувчи **П. П. Лобанов** сессияда Мўғулистон Халқ Республикаси буюк Халқ хурали президиумининг раиси Жамсарангийн Самбу ва Мўғулистон Халқ Республикаси Халқ-революцион партияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари Л. Цэнд ҳозир бўлганлигини хабар қилади. Депутатлар меҳмонларни самимий табриклайдилар.

СССР Ташқи ишлар министри **А. А. Громико** ўз нутқида совет ташқи сиёсатининг бир қанча масалалари устида тўхталиб ўтди. У кейинги йилларда халқаро вазиятда рўй берган анчагина ижобий ўзгаришлар ҳақида гапириб, айтдики, бу нарса — тинчликнинг қудратли кучлари олиб борган актив курашнинг ва даставвал Совет Иттифоқининг, бутун социалистик лагернинг халқаро муносабатларнинг ривожланишига кўрсатаётган жуда катта таъсири натижасидир. Совет Иттифоқи тинчликни сақлаш ва янги уруш бошланишига йўл қўймаслик учун имкони бўлган ҳамма ишларни қилмоқда. Н. С. Хрушчев бир неча марта таъкидлаб айтганидек, ҳозирги шароитда, янги уруш халқ учун даҳшатли фожиага айланган бўлур эди.

Ўртоқ Громико тинчлик учун хавфли оқибатларга эга бўлган иккинчи жаҳон уруши қолдиқларини йўқотишнинг муҳим зарурати ҳақида гапирди. Бу қолдиқлар — Германия билан сулҳ шартномасининг йўқлиги ва Ғарбий Берлиннинг чет эл қўшинлари томонидан оккупация қилиб турилганлигидир.

Ғарбдаги ҳаддан ошган кишилар Ғарбий Берлинда оккупацион режимни сақлаб қолиш учун Ғарб давлатлари куч ишлатишгача бориб етадилар, деб айтишга аҳён-аҳёнда уринмоқдалар. Бундай кишиларга шуни айтиб қўйиш керакки, дейди А. А. Громико марказида Ғарбий Берлин жойлашган Германия Демократик Республикасининг чегаралари қаттиқ қулфдир ва керак бўлиб қолган тақдирда уни ҳимоя қилиш учун Совет Иттифоқининг ва Варшава шартномаси қатнашчилари бўлган бошқа давлатларнинг бутун қудрати сафарбар этилади.

Женевадаги ўнлар комитетининг иши шуни кўрсатадики деди ўртоқ Громико, Ғарб давлатлари қуролсизланиш устидан контрол қилиш тарафдори эмас, балки қуролсизланишдан қатъий назар контрол тарафдоридирлар. Совет Иттифоқига келганда шуни айтиш керакки, у зўр бериб қуролсизланишга хотима бериш ва қуролсиз ҳамда урушсиз дунёни вужудга келтириш учун битимга келиш йўлларини қидириб топишга бундан буён ҳам астойдил ёрдам бераверади. Яқинда бўладиган юксак доирадаги кенгаш Ғарб давлатлари асл мақсадларининг синови бўлади.

Н. С. Хрушчев докладининг муҳокамасида депутатлардан **Н. Байрамов.** (Туркманистон ССР), **В. И. Довгопол** (Свердловск области), **Л. Н. Ефремов,** (Горький области), **И. С. Грушецкий** (Волинск области), **В. Ю. Охундов** (Озарбайжон ССР), **Г. Д. Жавахишвили** (Грузия ССР), **В. А. Амбарцумян** (Арманистон ССР) ҳам қатнашдилар. Уларнинг ҳаммаси Совет ҳукуматининг тинчликсевар ташқи сиёсатини, сессия муҳокамасига тақдим этилган ва совет халқининг фаровонлигини янада оширишга қаратилган таклифларни қизғин маъқулладилар.

Депутат **П. Н. Демичев** (КПСС Москва область комитетининг биринчи секретари) СССР Министрлар Советининг ички сиёсат соҳасидаги ҳамда ташқи сиёсат соҳасидаги фаолиятини маъқуллаш ҳақида СССР Олий Советининг қарорини қабул қилиш тўғрисида таклиф киритади.

Бу таклиф қизғин қарсаклар билан кутиб олинади. Кун тартибининг биринчи моддаси бўйича музокараларни тўхтатиш ҳақида қарор қабул қилинади. Иккинчи масала— 1960 йилда ҳамма ишчи ва хизматчиларнинг қисқартирилган иш кунига ўтишларини тугаллаш юзасидан тадбирлар ҳақидаги масала кўриб чиқилганидан кейин охирги сўзни тинглаш ва кун тартибидаги биринчи масала юзасидан қарор қабул қилиш ҳақида таклиф тушади. Бу таклиф қабул қилинади.

Шу билан Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг эрталабки мажлиси тугайди. (ТАСС).

6 май кечки мажлис

Кечки мажлисда Перу конгресси депутатлар палатасининг биринчи раис ўринбосари Эрнесто Морено Фигероа бошчилигидаги Перу парламенти аъзоларининг делегацияси ҳозир бўлди. Депутатлар раислик қилувчининг бу делегация мажлисда қатнашаётганлиги тўғрисидаги хабарини қизғин қарсаклар билан кутиб олдилар.

Сессия кун тартибидаги иккинчи масала — ҳамма ишчилар ва хизматчиларни қисқартирилган иш кунига кўчиришни 1960 йилда тугаллаш тадбирлари тўғрисидаги масалани муҳокама қилишга ўтади. Раислик қилувчи бу масала устида иккита доклад: СССР Министрлар Советининг меҳнат ва иш ҳақи масалалари Давлат Комитети Раиси депутат А. П. Волковнинг ва ВЦСПС раиси депутат В. В. Гришиннинг докладлари тингланади, деб эълон қилади.

Партиямиз, — дейди ўз докладида **А. П. Волков,** — Ленин кўрсатмаларига амал қилиб, иш кунини қисқартириш учун курашни ўзининг энг муҳим вазифаларидан бири деб ҳисоблаб келди ва саккиз соатлик иш кунини ўрнатишни Улуғ Октябрдан сўнг иш вақтини янада қисқартиш йўлидаги фақат биринчи босқич деб ҳисоблади.

Партия XXI съездининг қарорида ишчи ва хизматчиларнинг етти соатлик иш кунига, ер ости ишларида ишлаб турган етакчи касблардаги ишчиларни эса олти соатлик иш кунига кўчиришни 1960 йилда тугаллаш кўзда тутилди. Партия XXI съезди 1962 йилда ишчи ва хизматчиларни 40 соатлик иш ҳафтасига кўчиришни, 1964 йилдан бошлаб эса иккита дам олиш куни жорий қилинган ҳолда, 35—30 соатлик иш ҳафтасига аста-секин ўтишга киришишни ҳам белгилаб берди.

КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС партия XXI съездининг қарорларига асосланиб, ҳамма ишчи ва хизматчиларни 1960 йилда қисқартирилган иш кунига кўчиришни тугаллашнинг конкрет муддатлари тўғрисида ўтган йил сентябрь ойида қарор қабул қилдилар. Ҳозирги вақтда, — дейди А. П. Волков, — халқ хўжалигининг, асосан оғир индустриянинг бир қанча тармоқлари етти ва олти соатлик иш кунига ўтиб ишламоқда.

Меҳнаткашларнинг машинасозлар сингари кўп сонли қисмини ўтган йил тўрт кварталдан бошлаб қисқартирилган иш кунига кўчиришга киришилди. Ҳозир бир қанча халқ хўжалик кенгашлари — Куйбишев, Москва область, Тула халқ хўжалик кенгашлари — деярлик барча машинасозлик корхоналарини етти соатлик иш кунига кўчирдилар. Москва шаҳар, Свердловск, Новосибирск, Сталинград ва бошқа бир қанча иқтисодий районларда ҳам шунга яқинлашиб қолдилар.

1960 йил 1 апрелга қадар ҳаммаси бўлиб 16 миллионга яқин киши қисқартирилган иш кунига эга бўлди. Қолган 43 миллион кишини йил охиригача қисқартирилган иш кунига ўтказишимиз керак.

Бу катта вазифани муваффақиятли ҳал қилмоқ учун, — деб давом қилди ўртоқ Волков, — бир қанча хўжалик ва техника тадбирларини уюшқоқлик билан ўтказиш зарур. Бу тадбирларнинг асосий мақсади шуки, қисқартирилган иш куни жорий қилинган шароитда ишлаб чиқаришнинг ҳажми, меҳнат унумдорлиги ва сифат кўрсаткичлари жиҳатидан берилган план топшириқларининг ҳеч сўзсиз тўла ва ошириб бажарилишига эришмоқ керак. Оғир саноатнинг илгари қисқартирилган иш кунига кўчирилган тармоқлари, жумладан, кўмирчилар, металлурглар, кимёгарлар бу мақсадга муваффақиятли равишда эришдилар.

Бизда иш куни қисқартирилган ҳолда меҳнат унумдорлигини ошириш ишчиларнинг ҳаддан ташқари кўп куч сарфлаб ишлашига асосланмайди, балки ишчиларни тағин ҳам мукаммал техника билан қуроллантиришга асосланади.

Саноат КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг қарорларини бажариб, фақат ўтган йилнинг ўзидагина 1400 дан кўпроқ автомат, ярим автомат ва поток-конвейер линияларини ишлаб чиқаришга жорий қилди. Машиналар ва ускуналарнинг икки мингдан кўпроқ янги типлари ишлаб чиқилди ва тайёрланди. Ихтирочилар ва рационализаторлар 3,5 миллиондан кўпроқ таклиф киритдилар.

Тажриба шуни кўрсатиб турибдики, техникани ва ишлаб чиқариш технологиясини яхшиламоқ учун ҳар бир корхонада катта резервлар бор. Қисқартирилган иш кунига ўтилганида бу резервлардан фойдаланиш мумкин ва лозим.

Докладда уқтириб айтиладики, қисқартирилган иш кунига ўтилганида меҳнатни ташкил этишни такомиллаштириш чоралари алоҳида аҳамиятга эга бўлиб қолади. Ҳамма ишчилар учун шундай шарт-шароит яратиб бериш зарурки, улар бундай шароитда ўзларининг қисқартирилган иш кунларидан энг унумли фойдалана оладиган бўлсинлар.

Совет меҳнаткашлари қисқартирилган иш кунига ўтиб ишлаганларида бир соат кам ишлаш имкониятига эга бўлибгина қолмасдан, шу билан бирга, иш ҳақи камаймасдан, балки одатда янада ошганлиги натижасида ҳам кўп манфаат кўрадилар. Масалан, металлургларнинг иш ҳақи тартибга солинганидан кейин улар олаётган иш ҳақи йилига ўрта ҳисобда тахминан 1500 сўм миқдорида кўпайди, кимё саноати ишчиларининг иш ҳақи эса йилига 1200 сўм миқдорида кўпайди.

Иш кунини қисқартириш билан бирга, иш ҳақини тартибга солиш чоралари ҳам ўтказилмоқда. Бу ишда, — дейди докладчи, — анча камчиликлар содир бўлган эди. Эндиликда саноат тармоқларининг кўпчилигида меҳнатга ҳақ тўлашнинг ягона принциплари ишлаб чиқилди.

Иш кунини қисқартириш, иш ҳақини тартибга солиш, иш ҳақи минимумини ошириб дастлаб 400—450 сўмга етказиш, сўнгра эса 500—600 сўмга етказиш билан боғлиқ бўлган чораларни ўтказишга ҳукумат жуда катта маблағ ажратмоқда. Бу мақсадлар учун етти йил мобайнида 100 миллиард сўм сарфланади.

Ўртоқ Волков уқтириб айтдики, кам ҳақ тўланаётган ва кўп ҳақ тўланаётган ходимларнинг иш ҳақи даражасини бир-бирига яқинлаштириш чораларининг ўтказилиши меҳнатга ҳақ тўлашда текисчиликка йўл қўйилади, деган гап эмас.

Иш кунини қисқартириш соҳасида партия ишлаб чиққан программа, — дейди докладчи, — СССРнинг меҳнат ресурслари нуқтаи назаридан ҳам иқтисодий асосланган программадир. Саноатда, қурилишда ва транспортда меҳнат ресурслари табиий ўсиш ҳисобига ҳам, шунингдек аҳолининг бир қисми қишлоқдан шаҳарга келиб ишлаётганлиги ҳисобига ҳам кўпайиб бормоқда. Бунинг сабаби шуки, қишлоқ хўжалигида меҳнатни механизациялаш ўсиб бормоқда. Албатта, корхоналарда меҳнат унумдорлигини оширишнинг катта резервлари борлиги иқтисодий планларимизнинг бажарилиши учун ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир.

Депутат **В. В. Гришин** ўз докладида айтдики, Коммунистик партия ва Совет ҳукумати совет кишиларининг турмуши тобора яхшиланиб бориши учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўрмоқдалар. Кейинги йилларда кам ҳақ тўланаётган ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи оширилди; иш куни қисқартирилмоқда, меҳнаткашларга бериладиган пенсиянинг миқдори анча кўпайтирилди, оммавий истеъмол қилинадиган кўп молларнинг чакана нархлари камайтирилди.

Уй-жой қурилишининг ҳажми ва суръатлари жиҳатидан бизнинг мамлакатимиз капиталистик давлатлардан анча ўзиб кетди. Чунончи, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Европа иқтисодий комиссиясининг маълумотларига қараганда, 1958 йилда ҳар бир минг кишига ҳисоблаганда Англияда 5,5 квартира, АҚШ да 7,2 квартира қурилган бўлса, Совет Иттифоқида 13 квартира қурилди. Ҳар бир минг кишига ҳисоблаганда 1959 йилда бизда 14,5 га яқин янги квартира қурилди.

Совет давлати меҳнаткашларга ижтимоий хизмат кўрсатишга, аҳолини уй-жой билан таъминлашга, текин ўқитиш, медицина хизмати кўрсатиш, пенсиялар, нафақалар тўлашга, болалар муассасаларининг харажатларига, халқ маорифига ва шу кабиларга жуда катта маблағлар сарфламоқда. Фақат шу йилнинг ўзидагина давлат социал-маданий тадбирларга қарийб 248 миллиард сўм сарфлайди. Совет Иттифоқида ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақидан ҳеч бир пул ушлаб қолинмай давлат ҳисобидан тўла равишда социал страхование амалга оширилмоқда. Ҳеч бир капиталистик мамлакатда бундай қилинмайди.

Совет халқи олдида тағин ҳам кенг истиқболлар очилмоқда. Етти йиллик планнинг амалга оширилиши мамлакатимизга коммунизмнинг моддий техника базасини вужудга келтириш йўлида ҳал қилувчи қадам қўйишга имкон беради. Совет Иттифоқида солиқларни бекор қилиш масаласи ҳал қилинаётган бир вақтда, капиталистик мамлакатларда аҳолидан олинаётган солиқлар тобора кўпаймоқда. Чунончи, 1958 йилда аҳолидан олинган солиқларнинг умумий миқдори бутун миллий даромаднинг АҚШда тахминан 37 процентини, Англияда 1957 йилда 43 процентини, Францияда 1957 йилда 39 процентини ташкил қилди.

Ишчи ва хизматчиларни қисқартирилган иш кунига кўчиришни тугаллаш чораларини амалга ошириш билан бирга, меҳнат шароити янада енгиллаштирилиши ва соғломлаштирилиши лозим. Касаба союз ташкилотларининг вазифаси шуки, улар иш вақтининг режими тўғрисидаги қонунларга риоя қилиниши устидан контролни кучайтиришлари, меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларининг аниқ бажарилиши учун тағин ҳам кунт билан кураш олиб боришлари керак. Шу муносабат билан корхоналарнинг иш режимини қайтадан кўриб чиқиб, кечаси ишлашни имкон борича камайтириш, ишлаб чиқариш имкониятлари мавжуд бўлган корхоналарда тунги сменаларни батамом тугатиш зарур.

Ишчи ва хизматчиларни қисқартирилган иш кунига ўтказиш ва меҳнатга ҳақ тўлашнинг янги шароитлари меҳнаткашлар оммаси бу ишга қанчалик кенг тортилса шунчалик муваффақиятли равишда амалга оширилади. Ҳозирги вақтда кўп корхоналарда меҳнатнинг ташкил қилиниши ва иш вақтидан фойдаланиш жамоат кўригидан ўтказилмоқда. Новаторларнинг ташаббуси билан ишчиларнинг шахсий планларини тузиш, меҳнат унумдорлигини ошириш учун бошланган ҳаракат авж олиб кетди. Хўжалик органлари ва касаба союз ташкилотлари бу тажрибани ҳар томонлама қувватлашлари, меҳнаткашларнинг ташаббусига кўпроқ таянишлари керак. Қисқартирилган иш кунига кўчириш масалалари доимий ишловчи ишлаб чиқариш кенгашларида ва ишчиларнинг йиғилишларида муҳокама қилиниши лозим.

Иш кунини қисқартириш ишчи ва хизматчиларнинг маданий-техника савиясини янада юксалтирмоқ, меҳнаткашларнинг дам олишини яхшиламоқ учун қулай шароит вужудга келтиради, оилага ва болаларни тарбиялашга кўпроқ эътиборни қаратишга имкон беради.

Ўртоқ Гришин айтдики, ҳозирги вақтда тўрт миллиондан кўпроқ киши ишлаб чиқаришда ишлаш билан бирга, мактабларда, техникумларда ва олий ўқув юртларида ўқимоқда. Корхоналарда ҳар йили 2,5 миллион ишчи янги касбларни эгалламоқда ва 5 миллиондан кўпроқ киши ўз малакасини оширмоқда. Иш куни қисқартирилганлиги сабабли ишчи ва хизматчиларнинг ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиб билим олиши учун жуда яхши шароит вужудга келади. Илғор меҳнат методлари мактабларини, малакани ошириш курсларини, техника институтларини ва ишчи факультетларини тағин ҳам кўпайтириш керак, токи меҳнаткашлар ўз билимларини, профессионал маҳоратларини, умумий ва техника маълумотларини ошириш имкониятига эга бўлсинлар.

Депутат Гришин касаба союзлар маданий муассасаларнинг, физкультура ташкилотларининг, курортлар, санаторийлар ва дам олиш уйларининг ишларини яхшиламоқ учун қандай чоралар кўраётганликларини айтиб берди.

Ишчи ва хизматчиларни қисқартирилган иш кунига кўчириш, — дейди В. В. Гришин, — касаба союзларининг жонажон ишидир. Улар бу ишни ўз вақтида тугалламоқ, ишлаб чиқаришни ва меҳнат унумдорлигини янада оширишни, халқ хўжалик планларининг тўла ва ошириб бажарилишини таъминламоқ учун давлат ва хўжалик органлари билан бирликда ҳамма чораларни кўрадилар.

Музокараларда биринчи бўлиб депутат **М. А. Абдураззоқов** (Ўзбекистон ССР) сўзга чиқди. Солиқларнинг бекор қилиниши ва қисқартирилган иш кунига ўтиш, — дейди у, — социалистик тузумнинг улуғ имкониятларини жуда чуқур очиб беради. Нотиқ иш кунининг қисқартирилиши меҳнаткашларнинг маданий-техника савиясини ошириш учун зўр аҳамияти борлигини таъкидлайди.

Депутат Абдураззоқовнинг нутқидан сўнг мажлис ёпилади.

А. П. Волков ва В. В. Гришин докладларини муҳокама қилиш Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг 7 май эрталабки мажлисида давом эттирилади. (ТАСС).

7 майдаги мажлис

7 май эрталаб Катта Кремль саройида **Миллатлар Совети** билан **Иттифоқ Советининг** қўшма мажлисида кун тартибининг иккинчи масаласи — 1960 йилда ҳамма ишчи ва хизматчиларни қисқартирилган иш кунига ўтказишни тугаллаш тадбирлари ҳақидаги масала юзасидан музокаралар давом этди.

Ҳукумат ложаларида — А. Б. Аристов, Л. И. Брежнов, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косигин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Муҳитдинов, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрушчев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, А. П. Кириленко, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе ўртоқлар ўтирибдилар. Депутатлар ва меҳмонлар Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг раҳбарларини давомли қарсаклар билан табриклайдилар.

Мажлисда депутатлардан **И. С. Сенин** (Украина ССР), йўллар Министри **Б. П. Бешчев, С. Токтамисов** (Қозоғистон ССР), **И. А. Давид** (Латвия ССР), Ленинграддаги Киров заводининг директори **И. С. Исаев, А. Т. Веймер** (Эстония ССР), **Т. Б. Балтагулов** (Қирғизистон ССР), **Н. И. Садаускайте** (Литва ССР) ҳам нутқ сўзладилар.

Кун тартибининг иккинчи масаласи юзасидан музокаралар тамом бўлади.

Сессия кун тартибининг учинчи масаласини кўриб чиқишга ўтади. СССР Олий Советининг учинчи ва бешинчи сессиялари ўртасидаги даврда қабул қилинган СССР Олий Совети Президиумининг Фармонлари ҳақида СССР Олий Совети Президиумининг секретари депутат **М. П. Георгадзе** доклад қилди.

Қисқа танаффусдан кейин сессия ўз ишини давом эттирди.

Минбарга гулдурос, узоқ давом этган қарсаклар билан кутиб олинган СССР Министрлар Советининг Раиси, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари **Н. С. Хрушчев** чиқади. Депутатлар унинг якунловчи сўзини зўр эътибор билан тинглайдилар. Н. С. Хрушчев нутқи кўп марта гулдурос қарсаклар билан бўлиниб турди.

Депутат **П. Н. Демичев** томонидан киритилган СССР Олий Советининг қарори лойиҳаси якдиллик билан қабул қилинади. Бу қарорда СССР Иттифоқи Министрлар Советининг ички сиёсат ва ташқи сиёсат соҳаларидаги фаолияти маъқулланади.

Залда гулдурос давомли қарсаклар янграйди. Сўнгра ишчи ва хизматчилар иш ҳақидан олинадиган солиқларни бекор қилиш ҳақидаги Қонун ҳамда СССР Олий Советининг баҳолар миқёсини ўзгартириш ва ҳозирги муомаладаги пулларни янги пуллар билан алмаштириш ҳақидаги Қарори якдиллик билан қабул қилинди.

1960 йилда ҳамма ишчи ва хизматчиларни етти ва олти соатлик иш кунига ўтказишни тугаллаш ҳақидаги Қонун ҳам якдиллик билан қабул қилинади.

«1960 йилда ҳамма ишчилар ва хизматчиларни етти ва олти соатлик иш кунига ўтказишни тугаллаш тўғрисида» СССР Қонунининг қабул қилиниши муносабати билан Олий Совет СССР Конституциясининг 119-моддасига ўзгартишлар киритиш ва бу моддани қуйидагича баён қилиш ҳақида Қонун қабул қилди.

«Модда 119. СССР гражданлари дам олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Дам олиш ҳуқуқи ишчи ва хизматчиларга етти соатлик иш куни белгилаш ҳамда оғир иш шароитига эга бўлган бир қанча ҳунарлар учун иш кунини олти соатгача ва иш айниқса оғир бўлган цехларда тўрт соатгача қисқатириш; ишчи ва хизматчиларга иш ҳақи сақлангани ҳолда ҳар йили отпускалар белгилаш; меҳнаткашларга хизмат кўрсатиш учун санаторийлар, дам олиш уйлари, клубларнинг кенг тармоғини бериш йўли билан таъминланади».

Шундан кейин сессия учинчи сессиядан кейин СССР Олий Совети Президиуми чиқарган фармонларни тасдиқлаш ҳақида Қонунлар қабул қилди. Шунингдек депутат Н. Н. Органовни СССР Олий Совети Президиуми Раисининг Ўринбосари қилиб сайлаш ҳақида, депутат Ж. А. Ташеневни СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари вазифасидан озод қилиш ҳақида ва бу вазифага Қозоғистон ССРдан депутат Ф. Карибжановни сайлаш ҳақида, депутат К. М. Озолинни СССР Олий Совети Президиуми Раисининг Ўринбосари вазифасидан озод қилиш ва бу вазифага Латвия ССРдан депутат Я. Э. Калнберзинни сайлаш ҳақида қарорлар қабул қилинди.

Раислик қилувчи СССР Олий Советига К. Е. Ворошиловдан ариза тушганини хабар қилади. К. Е. Ворошилов саломатлиги важидан уни СССР Олий Совети Президиумининг Раиси вазифасидан озод этишни сўрайди.

Н. С. Хрушчевга сўз берилади. Ўртоқ Хрушчев КПСС Марказий Комитети номидан Климент Ефремович Ворошиловнинг илтимосини қувватлайди, унга Коммунистик партиянинг ишчилар синфи бахт-саодати йўлида, мамлакатимиздаги барча халқларнинг бахт-саодати йўлида кўп йиллар хизмат қилган содиқ фарзанди сифатида қизғин ва самимий ташаккур айтади.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев ўртоқ Ворошиловнинг илтимосини қондириш ҳақида қарор лойиҳасини тақдим этади ва шу билан бир вақтда К. Е. Ворошиловни СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси қилиб сайлашни таклиф қилади.

Сўнгра Н. С. Хрушчев КПСС Марказий Комитети номидан ўртоқ К. Е. Ворошиловга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони беришни таклиф қилади. Депутатлар ва меҳмонлар бу таклифни гулдурос, узоқ давом этган қарсаклар билан кутиб оладилар. Ҳамма ўрнидан туради.

Сўнгра Н. С. Хрушчев айтадики, КПСС Марказий Комитети СССР Олий Совети Президиумининг Раиси вазифасига ўртоқ Л. И. Брежнев номзодини тақдим қилади. Марказий Комитет, у ана шу масъулиятли ва фахрли лавозим учун муносиб кандидатдир, деб ишонади.

Н. С. Хрушчев нутқини ҳозир бўлганларнинг ҳаммаси қизғин маъқуллайди.

СССР Олий Совети К. Е. Ворошиловни СССР Олий Совети Президиумининг Раиси вазифасидан озод қилиш ҳақида қарор қабул қилади. К. Е. Ворошилов бир овоздан СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси қилиб сайланади.

ССР Иттифоқи Олий Совети ўртоқ Л. И. Брежневни Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиумининг Раислигига якдиллик билан сайлайди.

Л. И. Брежнев қисқача нутқ сўзлайди. У бундай деди:

Депутат ўртоқлар! Мени ССР Иттифоқи Олий Совети Президиумининг Раиси лавозимига сайлаб менга катта ишонч, катта шараф кўрсатдингиз. Сизларнинг менга кўрсатган ишончингизни шонли Коммунистик партиямиз ва унинг Марказий Комитетига кўрсатилган ишонч деб биламан, содиқ ленинчи Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигидаги Марказий Комитет халқимизни коммунизм ғалабаси сари ишонч ва муваффақият билан бошлаб бормоқда. **(Давомли қарсаклар).**

Мен кўрсатилган ишонч учун сизларга чуқур ва самимий миннатдорчилигимни билдираман ва шуни айтмоқчиманки ўзимнинг бутун билимимни ва кучимни ўз халқимга, шонли ватанимизга ҳалол хизмат қилиб, сизларнинг катта ишончингизга муносиб бўлишга бағишлайман. **(Давомли қарсаклар).**

Ишончингиз учун яна бир марта ташаккур айтишга ижозат бергайсиз. **(Гулдурос давомли қарсаклар).**

Кун тартибидаги масалалар тугайди. СССР Олий Советининг бешинчи сессияси ёпиқ деб эълон қилинади. (ТАСС).

РАДИО КУНИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШ

7 майда Свердлов номли концерт залида Тошкент шаҳар жамоатчилигининг радио кунига бағишланган тантанали йиғилиши бўлди. Йиғилишни шаҳар партия комитетининг секретари П. В. Каймаков очди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Радио эшиттириш ва телевидение комитетининг раиси **У. Ё. Иброҳимов** Радио куни ҳақида доклад қилди.

Тантанали қисмдан кейин катта концерт кўрсатилди. (ЎзТАГ).

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ПРАГАГА КЕЛДИ

ПРАГА, 6 май. (ТАСС). Чехословакиянинг Совет Армияси томонидан озод қилинганига 15 йил тўлиши муносабати билан ўтказиладиган тантаналарда қатнашиш учун КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Украина Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси Н. В. Подгорний бошчилигидаги совет делегацияси бугун Москвадан Прагага келди.

ЭРТАГА 9 МАЙ—
ҒАЛАБА КУНИ

СОВЕТ ТУЗУМИНИНГ БУЮК ҲАЁТИЙ КУЧИ

КЕЧАГИ СОЛДАТ— БРИГАДА БОШЛИҒИ

Кундузги сменада иш қизғин. Мастер Неъмат Абдухалилов Хайруллага маслаҳатлик иш борлигини айтиб, ҳузурига киришни илтимос қилди. Смена тугагач, Ёдгоров ювиниб-кийинди-да, тўғри мастер хонаси томон йўл олди.

— Хайрулла, — деди мастер пешвоз чиқиб — биз шу кунгача техника жиҳатидан асосланмаган тахминий иш нормасини қўллаган эдик. Энди янги иш нормаси тасдиқланди.

— Қанча вақт белгиланди, — сўради бригада бошлиғи қизиқиб.

— 165 соат.

— Яхши, илгаригига қараганда 70 соат камайибди-да.

— Шу белгиланган вақтда топшириқни аъло сифатида бажариш мумкинми?— сўради мастер Ёдгоровдан.

— Бўлмасам-чи, модомики бир ёқадан бош чиқариб тинчлик, Ватанимиз куч-қудратини янада мустаҳкамлаш йўлида меҳнат қилаётган эканмиз, топшириқнинг бажарилмаслиги тўғрисида гап бўлиши мумкин эмас. Биз вақтни бундан ҳам камайтириш йўлларини қидириб топамиз, — деди у жангчиларга хос қатъий ишонч билан.

. . . Хайрулла Ёдгоров қозон цехига ишга келганида на ҳунар ва на малакага эга эди. Коллектив шонли меҳнат қучоғига отилган серҳаракат йигитни меҳр билан тарбиялади. Оқибат Хайрулла моҳир слесарь бўлиб етишди. Кўп ўтмай илғорлар сафидан ўрин олди.

1954 йилда касбдошлари Хайруллани севинч-қувонч билан шарафли бурчни ўташ учун Совет Армияси сафига узатдилар. Илғор ишчи у ерда ҳам коллектив ишончини оқлаб, демобилизация қилингач, тўппа-тўғри қадрдон заводи қучоғига келди...

Кечаги солдат бугун дизель цехида 8 кишидан иборат слесарлар бригадасига бошчилик қилаётир. Улар корхонада биринчи бўлиб янги иш нормаси асосида меҳнат қилишга кўчдилар.

Собиқ солдат бошлиқ слесарларнинг қўли-қўлига тегмайди. Уларнинг чаққон ва эпчил ҳаракатларидан дизелни бошқариш механизмларини ремонт қилиш, йиғиш ва синаб кўришни аввалгидек 234 соатда эмас, балки 165 соатда бажаришга бел боғлаганлари яққол сезилиб турибди.

Тезкор слесарлар меҳнати зое кетмади. Улар дизель механизмини 164 соатда батамом қўлдан чиқариб, фойдаланишга топширганлари ҳақида рапорт бердилар.

— Шу шодиёна кунда,—дейди моҳир слесарь Хайрулла Ёдгоров,- ўзим ва коллективимиз номидан тинчликни мустаҳкамлаш йўлида янада баракали меҳнат қилишга сўз бераман.

Хайрулланинг юракдан айтилган бу сўзларига бемалол ишонса бўлади. У айтган сўз бамисоли отилган ўқ.

Ж. МАҲМУДОВ.

Тошкентдаги Октябрь революцияси номли тепловоз-вагон ремонт заводи.

Гитлерчи босқинчилар мамлакатимизга хиёнаткорона ҳужум қилиб, Ватанимиз бойликларини таламоқчи, халқимизни қулликка солмоқчи бўлди. Тиш-тирноғигача қуролланган фашист босқинчилар она-Ватанимизнинг улуғ пойтахти Москвага, революция бешиги Ленинградга, Волга соҳилида қад кўтарган Сталинградга қараб интилди, ўзининг қонли юришини «Яшин тезлиги»да ўтказмоқчи бўлди. Лекин душман ўзининг разил мақсадига ета олмади. Партия ва ҳукуматимиз теварагига маҳкам жипслашган халқимиз, шавкатли Қуролли Кучларимиз душманнинг қонли йўлини тўсиб, унга қақшатғич зарбалар берди. Қаҳрамон Қуролли Кучларимиз она-Ватанимизни фашист босқинчилардан тозалаб, ғалаба байроғини олға кўтариб бордилар. Қаҳрамон армиямиз душманни ўз уясида мажақлаб ташлаб, тўла ғалабага эришиш учун отландилар. Фашист босқинчиларнинг қолган-қутганлари ўз уяси Берлинда яксон этилди. Фашистлар қароргоҳи Берлин Рейхстаги устига халқимизнинг ғалаба байроғи ўрнатилди. Бу байроқ жаҳонга тинчлик ва омонлик олиб келди. Ғалаба байроғини Рейхстаг устига сержант М. Егоров билан младший сержант М. Кантариялар ўрнатишган эди.

СОВЕТ ХАЛҚИНИНГ ОЛАМШУМУЛ ТАРИХИЙ ҒАЛАБАСИ

Артиллерия бош маршали
М. НЕДЕЛИН

Совет Иттифоқи ва унинг қуролли кучлари иттифоқчилар армияси билан биргаликда фашистлар Германияси устидан ғалаба қилган кунга эртага 15 йил тўлади.

Фашистлар Германияси 1941 йил 22 июнда ҳужум қилмаслик тўғрисидаги шартномани хиёнаткорона бузиб, уруш эълон қилмасдан бизнинг мамлакатимизга ҳужум қилди. Гитлерчилар ўзларининг авантюристик мақсадларини ва планларини амалга ошириш учун СССРга қарши 190 дивизияни ташлади. Шундан 153 таси немис дивизияси эди. Фашистлар армияси 32 минг қурол ва миномет, 9 мингдан ортиқ танк, 5 мингга яқин жанговар самолётлар билан қуролланганди. Натижада Совет Иттифоқи жиддий хавф остида қолган эди. Бу уруш Ватанимиз халқлари ўзларининг кўпасрлик тарихи давомида бошидан кечирган барча урушлардан энг оғири бўлди.

Совет Иттифоқига қарши халқаро империализм томонидан тайёрланган ва гитлер Германияси бошлаб берган бу уруш халқаро реакциянинг умидларини оқлай олмади. Бизнинг мамлакатимиз урушдан янада қудратли ва кучли бўлиб чиқди. Империализм кучлари эса янада заифлашди. Урушнинг оғир йилларида совет ижтимоий тузуми, халқ, партия ва ҳукуматимиз бирлиги янада мустаҳкамланди.

Совет халқи жуда катта қурбонлар беришига қарамай, ўзининг шон-шарафини, эркинлигини ва социалистик Ватанининг мустақиллигини сақлаб қолди. Шунинг билан бирга инсониятни фашизм қуллигидан қутқариб қолди. Гитлер Германиясига қарши курашда ва уни тор-мор қилишда Совет Иттифоқи ҳал қилувчи роль ўйнади.

Иккинчи жаҳон урушида асосий ва ҳал қилувчи фронт совет-герман фронти бўлди. Бу фронтга Гитлер ўзининг асосий кучини ташлаган эди. Сталинград остоналарида Қизил Армиянинг қарши ҳужуми бошланган вақтда совет-герман фронтида немисларнинг 268 та дивизияси бор эди. Худди шу вақтнинг ўзида эса немис фашистлари Англия-Америка фронтида — Шимолий Африкада 12—14 дивизия ва Ғарбий Европада эса 77—82 дивизияни ушлаб турган эди.

АҚШ ва Англия ҳукмрон доиралари Германияга қарши иккинчи фронтни очиш тўғрисидаги ўз зиммаларига олган мажбуриятларини 1942 йили ва ҳатто 1943 йили ҳам бажармадилар. СССР ёлғиз ўзи немис фашистлари армиясини тор-мор қилишга қодир эканлиги маълум бўлгандан кейингина АҚШ ва Англия иккинчи фронтни очдилар. 1944 йил июнида Европада иккинчи фронт очилгандан кейин ҳам совет-герман фронтида Англия-Америка фронтига қараганда тўрт баравар кўп немис дивизияси бор эди. Худди шу Совет-герман фронтида немис фашистларининг ва уларнинг шерикларининг асосий кучлари тор-мор келтирилди. Германия бош ҳарбий штабининг ҳужжатларига кўра, СССРга қарши олиб борилган урушнинг уч йили ичида немис-фашист армияси ўлган, ярадор бўлган ва дараксиз йўқолиб кетганлар бўлиб, 6,5 миллиондан кўпроқ киши йўқотди. Ваҳоланки, Англия, Франция, Норвегия, Бельгия, Дания, Голландия, Польша ва Болқонда олиб борган урушларида немис фашистлари 418 минг киши йўқотди, холос. Совет Қуролли Кучлари Улуғ Ватан уруши йилларида ҳаммаси бўлиб фашистлар Германияси ва унинг иттифоқчиларининг 1.024 дивизиясини тор-мор келтирди. Совет Қуролли Кучларига қарши курашда душман ўрта ҳисобда ҳар ҳафтада 5 дивизиясини йўқотди.

Ғарбда баъзи бир тарихни сохталаштирувчилар Совет Иттифоқи ва унинг Қуролли Кучларининг гитлер Германияси устидан эришган бу тарихий ғалабасини камситишга ҳаракат қилмоқдалар. Улар тарихий фактлардан шартта кўз юмиб, иккинчи жаҳон урушида АҚШ ва Англия қуролли кучларининг ғалабасини кўкларга кўтариб мақтамоқдалар ва Совет Иттифоқининг ролини камситишга уринмоқдалар. Бироқ улар қанчалик уринмасинлар, тарихий фактни яшириш мумкин эмас.

Улуғ Ватан урушида совет халқи ғалабасининг илҳомчиси ва ташкилотчиси Коммунистик партия бўлди. Коммунистик партия совет халқининг барча моддий ва маънавий кучларини агрессорларни тор-мор келтиришга сафарбар қилди. Партия совет халқини социалистик Ватаннинг озодлиги ва мустақиллигини сақлаб қолишга отлантирди. Барча совет халқи партиянинг чақириғини қўллаб-қувватлаб, фашист босқинчиларига қарши Ватан урушига отланди. Партиянинг «Ҳамма нарса фронт учун, ҳамма нарса ғалаба учун!» деган чақириғи ҳар бир совет кишисининг шиори бўлиб қолди.

ВКП(б) Марказий Комитетининг қарори билан урушнинг дастлабки тўрт ойи ичидаёқ ҳарбий ишларда ишлаш учун 47 минг масъул партия ходимлари жўнатилди. Булар қаторида партиямизнинг кўзга кўринган арбоблари К. Е. Ворошилов, А. А. Жданов, Д. З. Мануильский, Н. С. Хрущчев, А. С. Шчербаков ва ВКП(б) Марказий Комитетининг бошқа аъзолари, обком, райком ва иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетларининг секретарлари бор эди.

Партия фронтга 100 минглаб коммунистларни жўнатди. Коммунистлар Ватанни ҳимоя қилишда олдинги сафда бордилар. Коммунистик партия солдатларни совет ватанпарварлиги ва душманга шафқатсизлик руҳида тарбиялади. Шунинг билан бирга Улуғ Ватан урушининг характерини ва олийжаноб мақсадини тинмай тушунтириб борди. Совет халқи фронтда ва фронт орқасида мисли кўрилмаган оммавий қаҳрамонлик ҳаракатларини кўрсатди.

Фашистлар Германиясига қарши жиддий курашда совет армияси билан биргаликда Чехословакия корпуси, Польша армияси, Албания, Югославия партизанлари ва урушнинг охирги этапларида эса Руминия ҳамда Болгария дивизиялари ҳаракат қилдилар. 1945 йил май ойида фашист вахшийлари ўз уясида узил-кесил тор-мор келтирилди.

Совет Иттифоқи ўзининг иттифоқчилик мажбуриятларини бажариб ҳамда хитой халқининг ва Узоқ Шарқдаги бошқа халқларнинг япон агрессияси туфайли чекаётган азоб-уқубатларига тезроқ барҳам бериш мақсадида Хитой миллий-озодлик армияси ва Муғулистон Халқ Республикаси армияси билан биргаликда 1945 йили 11 кун ичида Японияннинг асосий зарбдор кучи бўлган — Квантун армиясини тор-мор келтирди.

Совет давлати урушдан илгариги пайтдагига нисбатан янада қудратлироқ бўлиб чиқди. Совет давлатининг ҳурмати ва унинг халқаро майдондаги обрўси янада ошди. Эндиликда жаҳон сиёсатининг биронта катта масаласи СССР иштирокисиз тўла-тўкис ҳал қилинмайдиган бўлиб қолди. Иккинчи жаҳон урушидан кейин бир қатор Европа ва Осиё мамлакатлари капитализм системасидан чиқдилар. Натижада капитализм системаси жуда катта талофат кўрди. Қудратли социализм лагери ташкил топди. Социализм бир мамлакат доирасидан чиқиб, жаҳон системасига айланди. Улуғ Ватан урушида бизнинг тарихий ғалабамиз мустамлака мамлакатларида қудратли миллий-озодлик ҳаракатининг кучайишига, мустамлака системасининг емирилишига олиб келди.

* * *

Совет халқи герман фашизми устидан эришган ғалабасининг 15 йиллигини КПСС XXI съезди тарихий қарорларидан илҳомланиб, сиёсий ва меҳнат кўтаринкилиги янада ошаётган бир вақтда нишонламоқда.

Етти йиллик планнинг улуғвор вазифаларини амалга ошираётган Совет халқи учун, барча халқлар каби тинчлик керак. Кейинги вақтларда халқаро аҳвол маълум даражада яхшиланди. Бу соҳада партия Марказий Комитети, Совет ҳукумати ва шахсан ўртоқ Н. С. Хрущчевнинг хизмати жуда каттадир.

Н. С. Хрущчевнинг АҚШ га, Ҳиндистонга, Индонезияга, Бирмага, Афғонистонга ва Францияга қилган дўстлик визити тарихий аҳамиятга эга бўлган катта воқеа бўлди.

Совет ҳукуматининг зўр бериши натижасида шу йил май ойида буюк давлат бошлиқларининг кенгашини чақиришга келишилди.

СССР Олий Совети IV сессияси шу йил январь ойида Совет Қуролли Кучларини яна кўп миқдорда қисқартириш тўғрисида қонун қабул қилди. Бу қонун Совет Иттифоқининг тинчликпарвар ташқи сиёсатини яна бир марта намойиш қилди.

Бироқ, империалистик давлатлардаги реакцион кучлар халқаро кескинликнинг юмшашидан қўрқиб, воҳимага тушмоқдалар ва «совуқ уруш» сиёсатини давом эттирмоқдалар. Империалистик корчалонлар зўр бериб қурол-яроғларни ишлаб чиқариш, социалистик лагерь мамлакатлари атрофига ҳарбий базалар қуриш, Ғарбий Германияни НАТО нинг асосий атом ва ракета базасига айлантириш сиёсатини давом эттирмоқдалар. Шундай қилиб улар, жуда хатарли йўлдан бормоқдалар.

Партия ва Совет ҳукумати мунтазам тинчлик сиёсатини олиб бориш билан бирга, совет халқининг хушёрлигини оширишда ва мамлакатимиз мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашда давом этмоқда.

Ҳозирги вақтда,— деди Н. С. Хрущчев СССР Олий Советининг бешинчи сессиясида қилган докладида,— Совет Қуролли Кучларининг ихтиёрида агрессорларга қақшатғич зарба берадиган барча жанг воситалари ва зарб қувватлари бор.

Совет Қуролли Кучлари энг адолатли жамият бўлган — коммунизм қурувчиларининг тинч ижодий меҳнатини ҳушёрлик билан қўриқламоқда.

Қаҳрамонлар ўлмайди

1943 йилнинг куз ойлари. . . Фронт...

Орёл шаҳрини гитлерчилардан озод қилишда жангчи Жўрахон Усмонов хизмат қилган қисм алоҳида ўрнак кўрсатди. Орёл учун бўлган жангларда ўзининг чаққонлиги билан маҳорат кўрсатган Жўрахон Усмоновга старший сержант унвони берилди. У отделение командири қилиб тайинланди.

Жанглар билан душманни изма-из қувиб келаётган қисм Сож дарёси бўйига келиб тўхтади.

Сож дарёсининг ғарбий соҳилига ўтиб олган душман, дарё бўйида қаттиқ мудофаага ўтиб, ҳужум қилиб келаётган совет қўшинларининг йўлини тўсиб қўйиш учун дарёга катта умид боғлаб ўтирар эдилар.

Қисм командири Жўрахон командирлик қилган отделениега кечаси дарёдан кечиб ўтиб, плацдармни эгаллаш ва қисм жангчилари дарёдан тамомила ўтиб олгунларича эгалланган плацдармни қўлда сақлаб, душман қисмини қайтариб туриш тўғрисида буйруқ берди.

Жўрахон Усмонов қисмда дарёлардан сузиб ўтиш устаси ҳисобланарди. Чунки у Сож дарёсига келгунча ўз отделениеси билан Десна дарёсидан муваффақият билан кечиб ўтиб, плацдарм эгаллаган, бошқа бўлинмалар дарёдан ўтиб олгунларича плацдармда маҳкам жойлашган ҳолда, душман томонидан қилинган бир неча қарши атакани қайтарган, қисмнинг муваффақият қозонишига катта ҳисса қўшган эди. Шунинг учун ҳам ҳукумат томонидан «1-даражали Ватан уруши» ордени билан мукофотланган эди.

Жанговар буйруқни бажариш вақт-соати ҳам яқинлашди. Жўрахон жангчилардан ўн кишини ўзи билан бирга олиб, дарё бўйига келди. Тун қоронғи бўлганидан дарё соҳили кўринмас эди. Улар ўзлари турган соҳил бўйидаги қайин дарахтига узун арқоннинг бир учини боғлаб, арқон бойламини аста қайиқ ичига олиб тушдилар. Зим-зиё қоронғиликдан қайиқ сув ичида қалқиб борарди.

Уларнинг дарёнинг ўнг соҳилига тез ва усталик билан ўтиб олганларини душман сезмай қолган эди. Улар дарё қирғогига чиқиш билан арқоннинг иккинчи учини ғарбий қирғоқдаги дарахтга маҳкам боғлаб, қўйдилар. Жўрахон арқон учини қаттиқ ушлаган ҳолда уч-тўрт марта силкиди. Бу — «Биз дарёдан эсон-омон ўтиб олдик, арқон учини маҳкам қилиб боғладик, ўтиш мумкин» деган сигнал эди.

Совет солдатларининг дарёнинг бу бетига ўтиб олганликларини сезиб қолган душман улар устига қуюндай ўқ ёғдира бошлади. Тунги қоронғиликда икки томондан отилиб турган ўқ ва снарядлар ҳамма ёқни ларзага келтириб турарди.

Пулемётчи Шевелёв пана жойда туриб душман устига ўқ ёғдирмоқда. Душман эса тепалик устидан туриб ўқ узарди. Гитлерчиларнинг совет жангчиларини дарёнинг нариги томонига улоқтириб ташлаш учун қилган уринишларидан ҳеч иш чиқмади. Душманнинг туни билан саккиз марта қилган қарши атакаси совет жангчиларининг темирдек саботи ва иродаси билан қайтарилди.

Совет жангчиларининг қақшатғич зарбасига учраган душман аламига чидаёлмай бутун қурол турларидан ўқ, мина, снарядлар ёғдира бошлади. Мина ва снарядлар жангчиларимиз окоплари ёнида, ҳатто унинг ичида портлаб, жангчилардан бир нечтасини қуроллари билан қум остига кўмиб юборди. Бир неча жангчи қаҳрамонона ҳалок бўлди. Тирик қолган жангчилар тупроқ остида қолган дўстларини қутқариб олдилар ва ҳалок бўлган дўстлари учун қасос олишга отландилар. Жўрахон Усмонов жангчиларни олдинга қараб ҳужум бошлашга чақирди. Фашистлар совет солдатлари қум остида кўмилиб кетди деб ўйлаган бўлса ҳам, аммо уларнинг ҳужумга ўтганини кўриб саросимага тушиб қолди. Жангчиларимиз ҳар томондан «Ура!» қичқириқлари остида душман устига ёпирилиб бордилар. Икки ўртадаги жанг бир соатча давом этди. Душман жанг майдонида бир неча солдатининг мурдасини қолдириб, чекинишга мажбур бўлди.

Тонг энди ёришаётган пайтда жангчиларимиз турган окоплар атрофига бирин-кетин ўнта мина тушди. Бу — душманнинг атакага кўтарилиш олдидан қилаётган дўқи эди. Ҳақиқатан ҳам орадан сал фурсат ўтмай гитлерчилар қарши атакага кўтарилди. Бу қарши атака кейинги икки кун ичида бўлган қарши атакалардан энг даҳшатлиси бўлди. Фашистлар совет солдатларини ҳар томондан ўраб кела бошлади. Пулемётчи Шевелёв уларни ўзига жуда яқинлаштириб туриб, ўт очди. Гитлерчиларнинг сафи сийраклашса ҳам, ҳамон олдинга босардилар. Улар белгиланган масофага яқинлашиб келганда жангчиларимиз автоматлардан сурункасига ўқ уздилар. Ўқлари тамом бўлгандан сўнг гранаталарни ишга солдилар. Кечаси билан янги куч тўплаган душман ўз мурдаларини босиб, ҳамон олдинга ташланарди. Совет жангчиларининг сафи ҳам бир мунча сийраклашиб қолган эди. Мана шу пайт старший сержант Усмоновнинг:

— Ватан учун олға!— деган командаси эшитилди. Жангчилар окоплардан ирғиб чиқдиларда, фашистлар билан найзабозлик жангига киришиб кетдилар.

Мана шу пайт орқадан ёрдамчи кучлар етиб келди ва улар гитлерчиларни қийрата бошладилар. Душман ўз позицияларидан бир неча километр нарига улоқтириб ташланди. Жанг совет жангчиларининг ғалабаси билан тамомланди.

Старший сержант Жўрахон Усмоновнинг шуҳрати бутун фронт бўйлаб тарқалди. Унинг ажойиб ботирлиги тўғрисида варақалар, фронт ва дивизия газеталарида мақолалар босилиб чиқди.

Ҳукуматимиз отделение командири, старший сержант Жўрахон Усмоновнинг мана шу жангда кўрсатган мардлиги ва қаҳрамонлигини юқори баҳолади. СССР Олий Совети Президиумининг 1944 йил январдаги Фармони билан унга Совет Иттифоқи Қаҳрамони деган юксак унвон берилди.

Ўзбек халқининг азамат ўғли, хованлик педагог, моҳир жангчи Жўрахон Усмонов 1945 йилнинг 14 февралида бўлган сўнгги қаттиқ жангларда оғир яраланди. Оғир жароҳатдан сўнг вафот этди.

Ватан озодлиги ва мустақиллиги йўлида ҳалок бўлган қаҳрамонлар ўлмайди, улар халқлар қалбида абадий яшайди, абадий барҳаётдир.

Адҳам РАҲМАТ.

САЛЮТ

(Ғалаба кунига)

Гумбурлади оқшомга яқин
Еру кўкни янгратиб салют,
Юлдузларни кўрсатди ёрқин,
Шуълаларга чўмилди бутун юрт.
Шу вақт бошқа шаҳарларда ҳам
Кўп тўплардан олинди чехол.
Кампир тушиб ҳовлига шу дам
Ўз ўғлидан сўради: — Не ҳол?
— Она, бугун эл бахти кулган,
Бу мушаклар зафар якуни.
Бугун ёвлар чилпарчин бўлган —
Шодлик куни,
Ғалаба куни.

Хайриддин САЛОҲ

«ЧИНДАН ҲАМ АЗАМАТ ЭКАНСИЗ»

Ғаффор ака бугун ҳар вақтдагидан эрта турди ва қирдаги комсомол-ёшлар бригадаси томон йўл олди. Бу ерлардаги чигитнинг униб чиқиши, ғўзанинг ривожи ёмон эмас, ҳосилдан ютқазиб қўймаслик учун ана шу янги очилган ерлардан хабар олиб, кўз-қулоқ бўлиб туриш керак, деб ўйларди Ғаффор ака. Раис ямяшил ғўзалари далага файз бахш этиб турган карталарни оралаб бригада шийпонига етиб келди. Бу ерда ҳеч ким йўқ эди. Ҳамма пахтазор ичида. У эгат оралаб кетди.

— Келинг, Ғаффор ака, — раисни қарши олди ҳозиргина культивация қилиб ўтилган ерларда ишнинг сифатини текшириб юрган бригадир Рашид Хожибеков, — ўҳҳу, бугун бошқача кийинибсиз, кўкрагингизда қатор медаллар...,— ҳазиллашди у.

— Ахир бунинг ҳеч бир ажабланадиган ери йўқ-ку, — гапга аралашди унинг ёнидаги тракторчи, — эртага ғалаба куни. Раисимиз кўп қатори фашист босқинчилари устидан ғалаба қозониш учун курашда мардона жанг қилган кишилардан бири, — сўнгра у Ғаффор ака билан алоҳида кўришди ва ғалаба куни билан бир-бирларини табрикладилар.

Раис ўз ҳамкасбларидан илиқ сўзларни эшитаркан, унинг хаёлида бир муддат Ватан уруши хотиралари гавдаланди. Ғаффор Азаматов 1941 йилнинг июнь ойидан то 1945 йилнинг август ойларигача Улуғ Ватан уруши фронтларида бўлди. Волхов, Калинин ва Ғарбий Украина фронтлари бўйлаб душман билан юзма-юз олишди. Артиллерия полкининг бўлим командири сифатида кўп ишлар қилди. Ватан унинг хизматларини бир неча бор тақдирлаб, медаллар билан мукофотлади. Ғаффор ака ҳамма вақт бўлмаса ҳам ана шундай улуғ кунларда бу медалларини фахрланиб тақиб юради.

Раис бу ердаги ишлардан кўнгли ўрнига тушгач бошқа бригадага йўл олди.

Бўка районидаги Вильямс номли колхоз хўжалигини оёққа бостиришда, пахта ҳосилдорлигини оширишда эл билан ҳамкорликда, ўзаро маслаҳатлашиб иш олиб бораётган Ғаффор аканинг роли катта. У Ватан урушидан қайтгандан кейин ҳам пахта майдонида худди жангдагидек матонат кўрсатиб, мўл ҳосил учун курашди. Колхозга раис бўлиб кўтарилгандан кейин тез орада ташаббускор ташкилотчи раҳбар сифатида танилди. Партия ва ҳукуматимиз унинг тинчлик кунларидаги фидокорона меҳнатларини ҳам юқори баҳолади. Унга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвон берилди. Ғаффор аканинг кўкрагида Олтин юлдуз порлаганида ҳамма хурсанд бўлган, чиндан ҳам азамат экансиз, азаматнинг фарзанди экансиз деб қувонган эди. Камтар, меҳнаткаш раис халқнинг бу ишончини оқлаш йўлида тинмай меҳнат қилмоқда. Унинг колхозида ҳар йили пахтадан мўл ҳосил етиштирилади. Бу йил 1040 гектар ердан 2800 тонна пахта топшириш учун кураш кетаяпти. Ҳамма майдонларда чигит текис ундириб олинди, культивация қизгин давом этмоқда. Бугун ғалаба куни байрам қилинаётган бир пайтда жангчи раис ва унинг фидокор колхозчиларига муваффақиятлар тилаймиз.

А. МУСАЕВ,
Н. РИХСИЕВ.

РЕПОРТАЖ

Тинч, ижодий меҳнатни ўйлаб...

Миномётчилар взводи ўқчилар бўлинмаси билан ҳамкорликда жанг қиларди. Қоялик тепаликка ўрнатилган пулемёт олдинга силжишни қийинлаштирарди.

Взвод командири старший лейтенант Саидов қулай позицияни танлаб, команда берди:

— Взвод, позицияни эгаллаб, жангга!

Жангчилар командани эшитиш биланоқ, чаққон ҳаракат қилиб, таянч плиталарни ўрнатиб, унга стволларни маҳкамлаб қўйишди.

— Биринчи тайёр бўлди! Иккинчи тайёр бўлди — расчет командирларининг овозлари эшитилди.

— Пулемётга қараб!

Миномётчилар душман томон ўт очдилар.

Старший лейтенант Саидов командирлик қилаётган взводда бугунги жанговар ўқув машғулоти шундай бошланди.

Жангчилар мураккаб шароитда ҳаракат қилиб, қийинчиликларни енгишни, эгалланган позицияда мустаҳкамланиб олиб, ҳужумни давом эттиришни ўрганишди.

Ана шу юқорида тасвирланган ўқув машғулотларида жангчилар кундан-кунга ўз жанговар маҳоратларини оширмоқдалар.

Жангчилар кечқурун ўқув машғулотидан қайтиб келдилар. Баҳорнинг сўлим оқшомида жангчилар ўзаро суҳбатлашиб ўтирар эканлар, гап ҳарбий хизматни тамомлагач, қандай иш билан шуғулланиш тўғрисида кетди.

— Мен Армиядан қайтгач институтга кираман, — дейди Собир Усмонов.

— Яхши ўйлабсан, — сержант Панков уни қувватлади.— Мамлакатимизга олим кишилар ҳам керак. Мен уйга қайтгач, заводда ишлайман. Армияга чақирилмасимдан олдин токарь бўлиб ишлаганман-да.

— Менинг қалбим қишлоққа интилади. Туғилиб ўсган еримни ўйласам кўз олдимга унумдор кенг далалар, кўмкўк пахтазор келади. Ана шу пахтазор бўйлаб пахта териш машинасини ҳайдасанг, бункерга тўпланган оппоқ пахтага қарасанг завқинг ошади, — Акбар Муллажоновнинг ширин хаёлларга берилиб айтган бу сўзларини жангчи дўстлари мароқ билан тинглашади.

— Армиядан қайтганимиздан сўнг ҳам бирга бўлсак қандай яхши бўларди-я, — деди сержант Панков ҳаяжон билан. — Танкчилар трактор-далачилик бригадаси ташкил қилишипти. Демобилизациядан сўнг улар Мирзачўлнинг қўриқ ерига боришармиш. Нима, бизнинг улардан камчилик еримиз борми?

Панковнинг бу фикри ҳаммага маъқул тушиб қолди. Жангчилар бирин-кетин ўз фикрларини айтишди.

Орадан бир неча кун ўтди. Жангчиларнинг ўзларини тинч ижодий меҳнатга тайёрлаш тўғрисидаги фикрлари командирга ҳам маъқул тушди.

— Яхши ўйлабсизлар, зарур, керакли иш,— деди у жангчиларни руҳлантириб.

Сержант Панковнинг фақат уста токарь эмас, балки ажойиб ўқитувчи эканлиги ҳам маълум бўлиб қолди. У бир группа дўстларига токарликни ўргата бошлади. Улар ҳарбий хизматни ўтаб бўлгач ҳаммалари битта корхонага бориб ишлашмоқчи. Акбар Муллажонов бошчилик қилаётган бошқа бригада эса бўлинмада ташкил қилинган курсда механизаторлик касбини ўрганишмоқда.

— Ҳаммаси ҳам ғайратли, меҳнатсевар йигитлар, — дейди взвод командири Саидов. Унинг бу сўзларидан ўз қўл остидаги шижоатли, ватанпарвар жангчиларидан фахрланиш ҳисси сезилиб турарди.

Э. АЛЬМУҲАМЕДОВ.

Суратда: разведкачилар отделенчеси тактик машғулот ўтказмоқда.

А. Асанов фотоси.

Редактор: З. ЕСЕНБОЕВ.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р. 02664. Нашр. А-1592.